

ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК

СЛУЖБЕНИ ЛИСТ МИНИСТАРСТВА УНУТРАШЊИХ ДЕЛА

„ПОЛИЦИЈСКИ ГЛАСНИК“ излази једанпут, а према потреби и више пута недељно. Претплата се подаже у напред, и то најмање за пола године, код свију полицијских власти, и износи: 20 динара на годину за државна и општинска надлештва, а за све друге претплатнике у опште 12 динара годишње. За иностранство: годишње 24, полугодишње 12 динара у злату. Поједини бројеви „Полицијског Гласника“ не продају се. Рукописи се не враћају.

СЛУЖБЕНИ ДЕО

Његово Величанство Краљ Петар I. благоволео је, на предлог Министра унутрашњих дела, поставити:

за лекара среза мачванског, округа подринског, д-р Венцеслава Стејскала, лекара среза трнавског, округа чачанског, по молби;

за лекара среза грочанског, округа београдског, д-р Душана Д. Стојимировића, лекара среза масуричког, округа врањског, по потреби службе;

за лекара среза масуричког, округа врањског, д-р Косту Ј. Константиновића, лекара срезова алексиначког и моравског, округа нишког, по потреби службе;

за лекара среза рађевског, округа подринског, Марка Марковића, лекара среза посаво-тамнавског истога округа, по потреби службе;

за лекара срезова поцерског и посаво-тамнавског, округа подринског, д-р. Миливоја Ранковића, лекара среза рађевског, истога округа, по молби;

за лекара среза подунавског, округа смедеревског, д-р. Милана Ђ. Димитријевића, лекара среза колубарског, округа ваљевског, по молби;

за лекара срезова алексиначког и моравског, округа нишког, д-р Борисава К. Радосављевића, лекара среза грочанског, округа београдског, по потреби службе;

за лекара среза студеничког, округа чачанског, д-р. Властимира Пантелића, лекара среза рачанског, округа ужичког, по потреби службе, без права накнаде путних и селидбених трошкова;

за лекара среза добричког, округа топличког, д-р Сотира Андрејевића, лекара среза јабланичког, округа врањског, по потреби службе;

за лекара среза колубарског, округа ваљевског, д-р Јована Милосављевића, доктора целокупног лекарства и волонтера лекара при општој државној болници;

за лекара среза подгорског, округа ваљевског, Војислава С. Поповића, сврше-

ног лекара војено-медицинске академије и питомца истога среза;

за лекара срезова копаоничког и жупског, округа крушевачког, са седиштем у Брусу, д-р Александра Протића, доктора целокупног лекарства и бившег питомца среза власотинског;

за лекара среза јабланичког, округа врањског, д-р Спиру Николића, доктора целокупног лекарства и питомца округа врањског;

за лекара среза азбуковачког, округа подринског, д-р. Јована Крајчиновића, доктора целокупног лекарства и бившег државног питомца.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1905. г. у Београду.

Указом Његовога Величанства Краља Петра I., на предлог Министра унутрашњих дела, решено је:

да се д-р Николи Х. Николићу, лекару среза подунавског, округа смедеревског уважи оставка, коју је поднео на државну службу.

Из канцеларије Министарства унутрашњих дела, 8. маја 1905. г. у Београду.

РАСПИС

Свима окружним начелствима и Управи града Београда

Да би се са успехом могао контролирати рад полицијских власти на пољу стићења личне и имовне безбедности српских грађана, као и опадање или напредовање криминалитета у земљи, наређено је (види Полицијски Зборн. стр. 1222, 1223 и 1224) да окружна начелства — Управа — подносе крајем свакога месеца Министарству извештај о свима кривичним делима извршеним у њиховим домаћинама, с једне, и о раду надлежних власти у погледу проналаска њихових извршилаца, с друге стране.

И ако је у овим наређењима јасно казано, шта све у ове извештаје има да уђе, и на који се начин они имају састављати,

ипак већина начелстава, не водећи рачуна о поменутих наређењима, подносе непотпуне и нетачне, а у највише случајева неуређене и веома површне извештаје.

Пошто су овакви извештаји апсолутно неспособни да одговоре циљу, коме су намењени, то наређујем:

1. Да се извешћа по струци полицијској у будуће подносе Министарству најдаље до 10. идућег месеца.

Начелства окружна, према овоме, наредиће среским властима, да своја извешћа поднесе најдаље до 5. идућег месеца.

2. Садржина извештаја мора бити тачна, прегледна и исцрпна у свему што се односи на:

- а) убиства,
- б) детоубиства,
- в) нехотична убиства,
- г) покушаје убиства,
- д) тешке телесне повреде,
- ђ) разбојништва,
- е) насиље и отмицу,
- ж) паљевине,
- з) пожаре,
- и) злонамерне поништаје туђих ствари,
- ј) опасне крађе,
- к) утаје,
- л) преваре,
- љ) просте крађе,
- м) случајне смрти,
- н) самоубиства,
- њ) покушаје самоубиства и
- о) елементарне непогоде.

3. За сваки извршени злочин, поред детаљног описа, морају се означити побуде, ако су познате, последице које су услед њега наступиле, начин на који је, и средства помоћу којих је извршен?

За паљевине, крађе, утаје, преваре и злонамерне поништаје туђих ствари, поред овога, мора се означити још и вредност штете, а тако исто и код пожара и елементарних непогода.

4. Нарочита пажња нека се поклања извештајима о извршиоцима злочина, који су извештаји до сада били најнепотпунији и најнеупотребљивији, јер су се ограничавали само на означавање имена, презимена и места рођења злочинца.

Да би пак и ови извештаји могли одговорити циљу, коме су намењени, нека се у будуће за извршиоце кривичних дела означава:

- а) име и презиме;
- б) занимање;
- в) место рођења и становања;
- г) доба старости и имовно стање;
- д) владање пре извршеног дела;
- ђ) раније осуде и навике;
- е) породични односи и,
- ж) стање здравља.

Сви ови извештаји морају бити потпуно тачни и по могућству поткрепљени службеним подацима о ранијим осудама.

5. Што се тиче самоубистава и покушаја самоубистава, код њих нека се об-

рати пажња на узроке, средства, начине, доба старости, стање здравља и занимање самоубица.

6. Да би се тачно знало, је ли, и са колико успеха, власт трагала по раније извршеним кривичним делима, нека се у месечне извештаје унесе нарочита рубрика и у истој редовно јавља:

- а) колико има непронађених кривичних дела;
- б) колико их је пронађено у току прошлог месеца;
- в) колико је криваца спроведено суду на осуду, и
- г) по колико је предмета истрага прекинута и са којих разлога?

7. Распис овај саопштава се свима окружним начелствима и Управи града Београда ради знања и извршења.

За свако непотпуно извешће по струци полицијској одговараће ми у будуће лично начелник окружни, односно управник Београда, а за сваки неблаговремено поднети извештај казнићу најстроже одговорно лице.

ПБр. 10618.
29. априла 1905. год.
у Београду.

Министар
унутрашњих дела.

Стој. М. Протић с. р.

СТРУЧНИ ДЕО

О ПРАВУ СВОЈИНЕ И ПРАВНИМ ОДНОШАЈИМА НА ВОДАМА У СРБИЈИ.

(НАСТАВАК)

III.

18. — **Правна природа вода у Србији.** По закону о водама (од 26. децембра, 1878. год.) све се воде у Србији деле на *јавне* и *приватне*.

Ту су деобу вода усвојила и сва данашња законодавства, с том разликом, што већина од њих узима за *основу* те деобе поделу или разликовање вода на *пловне* и *непловне*, те, по томе, *пловне* су воде *јавна*, а *непловне* су *приватна добра*¹⁾.

Та се подела вода помиње и у Аустријском Царевинском Закону о водама од 30. маја, 1869. год., као и у посебним законима о водама, који су ради допуне и ближега опредељења прописа тога општег закона издани за поједине земље, које су у саставу Аустријске Монархије, од којих посебице помињемо онај за Чешку (Landeswassergesetz од 28. Августа, 1870. год.). Но, у свим тим посебним законима, та је подела вода само *формална*, без икаквих правних последица.

По Аустријском, посебице пак по Чешком закону о водама израђен је и наш закон о водама, нарочито су наређења у II. и III. одељку његовом, скоро у целини, преведена из Чешкога закона. Али, како је наш закон дао *правни значај* деоби вода на *пловне* и *непловне*, и тиме у начелу одступио од свога изворника, па то одступање није више имао у виду у својим потоњим наређењима, то управо и јесте узрок многим

нејасностима у њему, па следствено и многим озбиљним тешкоћама у примени овога закона на поједине случајеве²⁾.

19. — **A.) Јавне воде.** — У јавне воде спадају:

1) *све реке и речице* које теку кроз унутрашњост наше земље, кроз Србију, а могу по њима да *плове* лађе и сплавови (чл. 1.). Које су, пак, реке у нас пловне, треба да реши *законодавна власт* на предлог Владе (§. 2.), али таквог решења још нема. По томе, да ли је која река или речица пловна, има да се реши као *фактичко* питање, према томе, да ли и одакле по њој плове лађе и сплавови.

2) *половина* од *пограничних* река, које теку поред наше државне обале, тј. поред наше државне територије, а по опредељењима Међународнога Права (чл. 3.). — Реке, које теку између територија двеју или више суседних држава, називају се *међународним рекама*. По Међународном Праву, територијално суверенство сваке суседне државе на тим рекама простире се, по *ширини* реке, *не до половине* те ширине, но до *талвега* (Ghalweg), т. ј. до оне линије, коју уздуж речнога тока оцртава *матичин* ток (le cours du chenal), а по *дужини* реке, на онај део речнога тока од талвега, који облива државну територију. Нашу државну територију додирују ове пограничне реке: Дунав, Сава и Дрина. Територијално суверенство Србије простире се дакле, на ове реке до *талвега* сваке од њих. (За Дрину види чл. 36. Берлинскога Уговора од 13. Јула 1878. год.: „La nouvelle frontière suit le trace actuel en remontant le thalweg de la Drina depuis son confluent avec la Sava“). Реч thalweg је у српском тексту преведена погрешно са *коритом*). И

3) *речице* и *потоци*, који *нису* пловни (чл. 4.).

20. — **B.) Приватне воде.** — По члану 5. закона о водама приватне су воде: 1) *извори*, 2) *вода* која се од *кише* скупља, 3) *прикупљена вода* у *бунарима*, *рибњацима* или у другим справама (н. пр. у *цистернама*), и 4) *оток* од ових вода, докле тече кроз сопствену земљу.

Приватне су воде или *затворене* (*стојеће* воде) или *отичу* (*текуће* воде).

А сад да разгледамо посебице *правне одношаје* на једним и на другим водама.

IV.

21. — **Правни одношаји на јавним водама.** — **A.) Пловне воде.** — Оне су у *својини државе* (§. 248. Грађ. зак.), али су у *општој употреби* (in uso publico), којој *границе* одређују законски прописи и наредбе управних власти (чл. 6. и 14.). Та општа употреба пловних вода потискује *својину* државе

²⁾ Тако др. В. С. Вељковић, у свом чланку: „Неколико речи о закону о водама“, у Праву за 1891. год.

¹⁾ Тако: у Пруској: „*јавна* је природа пловних река само *дотле*, док се може по њима пловити“ (Nieberding, Wasserrecht und Wasserpolizei, II. изд. 1889, I и II, стр. 59). Даље, у Француској, по чл. 538. грађ. зак. „*пловне* и *сплавне* реке сматрају се као *делови јавне домене*“. То се исто вели и у чл. 34. закона од 8. априла 1898. год. о *режиму вода*, с тим још, да су те реке јавно добро од *онога места*, где започиње *пловидба* лађа и сплавова па до њихног ушћа, а тако исто и *рукави* њихни, који су испод почетног места за пловидбу и *отоке* њихне. А односно *непловних* вода постоји спор, те једни тврде да су оне *приватне*, а други да *нису*. У теорији преовлађује мишљење, које поткрепљује и *судска практика* да те воде нису ни јавна ни приватна добра, него *општа* или *свачија* (les choses communes) а према чл. 714: „Има ствари, које *ником не припадају* и које *сваки* може употребити. Полицијски закони регулишу како ће се оне уживати“. Затим, у Италији, чл. 427. Грађ. Зак. „... *реке* и *потоци*... су састојци јавне домене.“; у Шпанији, чл. 407. Грађ. Зак. „Јавној домени припадају: 1. *реке* и њихова природна *корита* и т. д.; у Португалји, чл. 380. Грађ. зак. Припадају јавним добрима пловни и сплавни водени токови и њихова *корита*, и т. д. У Баварској, у закону о коритовању воде и т. д. од 28. V. 1852. и 15. IV. 1873., чл. 2. „Као *јавне* реке сматрају се оне, које и *докле* служе *пловидби* лађа и *везаних сплавова*“.

на њима у позадност, али се ово јавља тиме, што „нова острва у брдопловним рекама припадају држави (правитељству)“ по §. 262. Грађ. зак. по праву прираштаја своје ствари. (осем на Дунаву и Сави), а тако исто и пресушени део њиховог корита, у колико променом корита „суседни господари (т. ј. сопственици прибрежних земаља) нису општењени (захватом њихових земаља у ново корито), јер ови имају права да ту штету накнаде из пресушеног дела корита по §. 264. Грађ. зак., а после се с остатком онако поступа као и с новоосталим острвом, то јест по §-у 262.

Пловне су реке и речице, по другом ставу чл. 1., „само од оног места, где пловидба лађом или сплавовима отпочети може“ — јавно добро, дакле и у својини државе, и то својство јавног добра, следствено и тај правни одношај, задржавају и онда, кад се на ком нижем месту не би могло пловити, дакле, све до ушћа. Из овога би се могло, сасвим логички, закључити: да нецловни делови пловних река и речица нису јавно добро; али, како се по чл. 4. и нецловне воде (потоци и речице) сматрају за јавно добро, то се и они имају сматрати као јавно добро. Према томе, ни други став (алинеа) члана 1., ни члан 2. не би имали разлога да опстоје, али баш то, што су они већ ту, доводи нас на мисао: да је и наш законодавац дао правни значај деоби вода на цловне и нецловне. А та се мисао доиста и утврђује прво тиме, што право употребе и користовања водом није једно исто и код цловних и код нецловних вода, као што ћемо то ниже јасније видети, а друго тиме, што за нова острва и пресушене делове корита у нецловним деловима цловних река вреди оно исто, што вреди и за нова острва и пресушене делове корита у нецловним рекама (§. §. 262 и 264. Грађ. зак.). А поврх тога у закону се за цловне реке вели категорички да јесу јавно добро, а за нецловне воде само да се сматрају за јавно добро.

22. — Општа употреба (*usus publicus*). Она се састоји:

1. у праву пловидбе по пловним водама. По њима је слободно сваком пловити лађом или сплавом, саображавајући при томе правилима, која буду за пловидбу издана (чл. 6.).

Но на тим водама нико не сме, без допуштења власти, направити куирџу или држати скелу и превоз као занимање упражњавати (чл. 7.). И

2. у обичној општој употреби воде, а без нарочитих справа или градња. — У пловним водама може, по чл. 14., свако, без каквих нарочитих справа, а неискључујући слично или равно право другоме, воду захватати за пиће, кухињу или прање, стоку појити, куцати се и прати (рубље и т. п.); као и узимати одатле песак, шљунак, камен, земљу и лед, у колико се тиме не мењају својства воде¹⁾ нити има опасности за ток воде и њене обале²⁾ нити се коме појединоме вређа право или штета наноси³⁾. А све то може се чинити саобразно полицијским наредбама и на местима, где то власт није забранила.

Ништа, међутим, не смета да држава или општина наплаћује, у корист своје благајне, какву таксу за вађење песака или леда, за захитање воде у већим количинама за продају (н. пр. у сакама).

Ова обична употреба пловних вода не обухвата и право на риболов у њима, јер, по закону о риболову од 27. јуна 1898. год., оно припада држави.

23. — Писмено одобрење за сваку другу употребу воде. — За сваку другу употребу пловних вода, која не спада под појам обичне употребе, као и за подизање или преименавање

градња или сарава, које су потребне, за ту другу употребу какве пловне воде, а нарочито за подизање и измену ових грађевина: воденица, ваљавница, барутана, стружница, фабрика и т. д.,⁴⁾ које би имале утицаја на својства воде увођењем страних материја (н. пр. нечистоће, отпадака, остатака, боја и т. д.) или на ток, висину или пад воде, или би обале њене у опасност доводиле, све једно у осталом да ли је та друга употреба намењена пољопривредним или занатским сврхама, — за све то потребно је предходно одобрење (повластица) надлежне власти, т. ј. окружног начелства (чл. 15., 16. и 29.).

24. — Одобрење за ту другу употребу пловних вода надлежна власт даје написмено. У њему мора бити тачно назначено: место, количина и начин употребљавања воде (чл. 17), као и допуштена највећа односно најнижа висина воде (чл. 29.).

При одређивању количине воде, која се буде давала за употребу и потрошак, власт треба да се обзире, с једне стране, на потребу молителја, а с друге стране, на остаток воде, колико је, према променљивости стања воде, потребно за даљу досад упражњавану употребу исте. Нарочито се не сме појединоме толика количина воде дати: да општине и села буду с тим изложена оскудици воде да случај пожара или за њихове домаће потребе (чл. 19.).

25. — А при давању нових т. ј. потоњих одобрења или повластица, власт мора, најпре и свега, обезбедити права оних грађевина, које већ постоје, па тек тада, по могућству, задовољити нова потраживања (чл. 19. и 20. „отежавања и стешњавања, а нарочито тач. 3. чл. 31. „без штете за већ постојеће грађевине и без опасности за јавне интересе“).

26. — Одобрење (повластица) се може, према приликама, које цени надлежна власт, дати на свагда или само на неко ограничено време, н. пр. за извршен број година, па и с правом да се оно може опозвати (чл. 17.).

Осем овог последњег случаја, кад је задржано право опозивања датог одобрења, повластичар задобива право на дотичну, опредељену употребу пловне воде, које потоњим одобрењима, која се буду другима дала, не може бити ни у чем општењено. Само у општем интересу може се путем експропријације и давањем накнаде поништити (види последњу алинеју чл. 15.).

27. — Задобивено право на подизање које од напред споменутих грађевина, ако није било ограничено само на личност молителјеву, прелази на свагдашњег сопственика те грађевине или тога места, за коју је или за које је добивено одобрење за ту другу употребу јавне воде (чл. 25.) Тада, дакле, то право употребе има природу реалног права, јер је везано за грађевину или за место (онако исто као и местно механичко право).

28. — Одобрене грађевине на јавној води власници истих морају тако направити и одржавати да оне, пре свега, остављају колико је год могуће слободан ток води и леду, а затим да риболову и другом употребљавању воде не чине никаква измишљена отежавања и да не буде никакво бескорисно расипање воде. У противном случају, ако онај, кога се тиче, докаже, да се противно томе ради, може захтевати да надлежна полицијска власт нареди, дотичном власнику грађевине да поправи што треба, па ако овај то не би у остављеном му року урадио, да власт нареди да се та поправка изврши о трошку непослушнога власника (чл. 20.).

За накнаду штете, која је дотле била причињена тужитељу, овај се има обратити редовном грађанском суду.

Исто тако, ако би која од ових одобрених грађевина причињавала успор поплаву или друге какве штете, полицијска ће власт, било сама било на захтев интересованог, наредити

¹⁾ Види тач. 7. §-а 329., тач. 2. §-а 335. крив. зак.

²⁾ и ⁴⁾ Види: §. 267. грађ. зак. и тач. 3. и 5. §-а 395. крив. зак.

³⁾ Види тач. 1., 2. и др. §-а 395. крив. зак.

власнику те грађевине, да *сиуштањем* или *преиначењем* исте или другим потребним начином то оштећење отклони. (чл. 21) За дотле *причињену штету* упутити *оштећенога* редовном грађанском суду.

А ако се пак, то оштећавање (успор, поплаве итд.) не може друкчије отклонити него уклањањем дотичне грађевине, онда ће се то учинити само путем *експропријације* с давањем накнаде (чл. 53).

29. — У сваком, пак, случају, кад је *сумњиво*, т. ј. кад год се не може да докаже, колика је количина воде потребна за одобрену употребу, то се питање решава не по фактичком стању него по *потреби* одобреног предузећа и тек ако би преко тога воде претицало, тај вишак остаје на расположењу власти да је другима на употребу уступи (чл. 26).

30. — У осталом, по себи се разуме, и сва та *одобрена* (концесионирана) друга употребљивања воде средством каквих год направа и градња на јавној води подлеже свима општим *законским* ограничењима, а нарочито у случају, кад се због поступљене *оскудице воде* не могу да подмире она *потраживања воде*, која већ *постоје* (чл. 19. и за њихове домаће потребе).

(наставиће се)

Андре Ђорђевић

МЕШАЊЕ У СПОР И ЗАКОН

од 17. јануара 1900. год.

I

Као што је познато постоје две врсте мешања у спор или интервенције: главна и споредна интервенција. Са гледишта важности правних интереса које умешач (интервенијент) жели бранити и очувати овим средством, горњи термини нису тачни: јер се не може рећи да су ти интереси, код споредне интервенције, од мањег значаја него код интервенције главне. У овом погледу, интервенције се не би могле научно категорисати. Када се, дакле, мешање у спор разликује на главно и споредно, то се чини с једне друге тачке гледишта, поименце са гледишта самога основа мешања¹⁾.

Шта је главна а шта споредна интервенција, ми ћемо на то питање у кратко одговорити једним наводом из своје расправе: *O intervenciji u privatnom pravu*, оштампане у *Mjesecnik-u*, часопису правничкога друштва у Загребу (год. 1902.).

»Код првога случаја мешања у спор (— реч је о главној интервенцији —) интерес интервенијента да се у спор умеша директан је; између њега и права које је предмет спора однос је непосредан, јер је то право његово, он му је титулар, тако да, ако он успе своје наводе утврдити, одлука судека изићи ће у његову корист, а против обе парничне стране, тужиоца и туженога. Ови ће бити одбијени, пошто оспорено право није ни једнога ни другог. Код споредне интервенције однос између интервенијента и права о коме се међу парничним странкама води спор само је индиректан;

¹⁾ Ово је деоба по аустријском и немачком праву, где се главна интервенција назива *Die Hauptintervention*, а споредна *Die Nebenintervention*. За аустријско право в. *Canstein, Lehrbuch der Geschichte und Theorie des oesterreichischen Civilprozessrechtes*, I, S. 434 und 450, а за немачко, *Gaupp, Die Civilprozessordnung für das Deutsche Reich*, I, 146 und ff. Француско право не разликује интервенцију на главну и споредну, већ на вољну, *l'intervention volontaire*, и принудну, *l'intervention forcée*. Ова последња интервенција је двојака: 1^о, *l'action en déclaration de jugement commun*, где једна парнична странка позива у спор неко треће лице у том циљу, да одлука судека која ће се у том спору донети има снагу ствари суђене и пресуђене и у погледу тога лица; 2^о, заштита, *la garantie*. В. *Bonfils, Traité élémentaire d'organisation judiciaire, de compétence et de procédure*, I, p. 369 et suiv.; *Garsonnet, Précis de procédure civile*, p. 625 et suiv..

интервенијент не тврди да је то право његово; на против, он признаје да оно припада једном од парничара, и баш зато што то признаје, његово тражење да му се интервенција допусти умесно је. Основ интервенције његове лежи у томе што је неко право његово у вези са правом о коме спор постоји, тако да ће од тога питања: да ли ће се то право признати или не оној парничној страни уз коју интервенијент стаје, зависити било *сама egzистенција* његовога сопственог права било *извршење* овога. Интервенијент је, дакле, овде заинтересован да странка са чијим правом његово лично право има корелације добије спор, да јој се оспорено право призна; јер би, у противном случају, и он сам био оштећен, било што би само право изгубио, било што би ово остало без практичне вредности услед немогућности извршења.

»Из овога излази да, код интервенције прве врсте, интервенијент има засебне интересе, засебну судбину, одвојену од интереса и судбине обеју других парничних странака, и тужиоца и туженога. Он не стаје ни уз једнога ни уз другог, јер им је обојима противник, он је странка за себе, са оделитим, њима противним, претензијама. Код интервенције друге врсте, интереси интервенијента везани су за интересе једне од парничних странака; судбина његова је у тесном односу са судбином парничара на чију се страну он ставља. Успели тај парничар у спору, и интереси интервенијента добиће у томе; изгуби ли он парницу, и интервенијент губи, било само право своје било могућност његове егзекуције. Због тога код ове интервенције, за разлику од онога што бива код прве, интервенијент мора стати уз једну од парничних странака, уз тужиоца или уз туженога. Он не представља оделиту странку, он само ојачава једну од оних које су већ у спору. Овде остају, дакле, и даље две стране, са том само разликом што једна страна има да рачуна сада са два противника, чији су напори за њу тим опаснији што они оба имају заједнички циљ, док код интервенције прве врсте услед мешања у спор број странака се повећава, од две постају их три. од којих је свака једна другој противница; јер свака има у спору свој оделити циљ коме тежи«.

Да примерима објаснимо горње, мало подуже, дефиниције главне и споредне интервенције.

Главна интервенција била би у овом случају. Детентор или држалац неке ствари, покретне или непокретне, закључи, са извесним лицем, уговор о продаји и куповини те ствари. Продавац о року не испуни своју обавезу, која се састоји у томе да купца, помоћу законскога *modus-a acquirendi* (предаја или убаштињење, §§. 287., 289. и 292. грађ. зак.), начини сопствеником, и купац, у циљу извршења уговора, поведе са њим спор. Прави господар спорнога предмета, сазнавши да се парница води, умеша се у њу. То ће бити главна интервенција. Случај овај одговара пропису § 66. грађ. суд. пост. у коме је реч о главном мешању и у коме се вели овако: »Кад ко држи да има право на ону ствар, о којој се две парничне стране париче, и кад држи, да ће парница та на уштрб права његовог бити решена, ако се у парницу не умеша, може дати тужбу за ту ствар, или противу једне, или противу обе стране, како природа тужбе са собом донесе«.

И заиста, од парничара у спору ни један нема, на спорној ствари, својину. Тужени, продавац, није сопственик, јер то није ни детентор ни држалац. Овај последњи заштићен је само презумпцијом да има својину на предмету који држи, и, ако му је државина законска и савесна, може постати зукапијом сопственик (§§. 922. и 926. грађ. зак.). Тужилац, купац, још мање је власник опарниченога предмета. Пре свега он то не би био ни да је продавац *dominus*, пошто предаја односно

уоштињење није извршено, правни чин после кога се тек, у нашем законодавству које је и овде примило систем аустријскога грађанског законика, преноси својина. А како, пак, продавац чак није ни сопственик, то купац не би био постао власником, баш и да је мало час означени *modus acquirendi* био извршен, пошто нико не може другом дати једно право које сам нема (§ 29. грађ. зак.²). Купац би био постао само држалац, *malā* или *bona fide*, према томе да ли је знао или не да је продавац *non dominus*. Наравно, ако је овај последњи случај, државина његова може га одвести узукацији.

На тај начин, као што видимо, прави господар који се у спор, помоћу својинске, петиторне тужбе, (*rei vindicatio*) меша, биће главни а не споредни интервенијент, биће умешач из § 66. а не из § 65. грађ. суд. пост.: он својину констестира и туженом и тужиоцу, тражећи је за себе. Продавац и купац се парниче о *туђем праву*, а то право, по тврђењу интервенијента, припада њему, интервенијенту³).

Споредна интервенција, као што смо горе видели, обухвата два случаја, те стога морамо, за њу, и два примера навести.

Као пример да је сам *опстанак права* интервенијентовога у питању, услед спора који се води и у који он хоће да се умеша, да наведемо ово. *Primus* је, у корист *Secundus*-а, конституисао на свом непокретном добру неко стварно право,

² В. ипак §. 221. грађ. законика (са допуном од 5. маја 1864. год., об. XXVI., стр. 229.).

³ Може ли се прави господар умешати и државинском тужбом, поименице тужбом *recuperandae possessionis*? Ми мислимо да може, само ако су испуњени услови за подизање такве тужбе. Другим речима, ако је парничар, тужилац или тужени, који држи спорну ствар, ову прибавио од правог господара *vi, clam* или *precario*, тада овоме, против онога који му је тако ствар одузео, припада *interdictum recuperandae possessionis*, и ту он има да утврди, не своје право својине, већ просто тај факат да је он био у државини ствари, када га је ове садашњи држалац, на један од горња три начина, лишио. Тако исто могло би се интервенисати и тужбом која се зове *Publiciana actio*. Њу предвиђа аустр. грађ. законик у §. 372. који вели: „Ако тужилац не може потпуно да докаже својину на ствари коју неко други држи, али утврди пуноважан наслов (*den gültigen Titel*) и истинити начин (*die echte Art*) којим је дошао у државину те ствари, то ће се он ипак сматрати као прави сопственик наспрам сваког држаоца који никакав наслов своје државине не може да покаже или чiji је наслов слабији.“ *Publiciana actio* која чини средину између *interdicta retinendae* и *recuperandae possessionis* и петиторне тужбе, *rei vindicatio*, води своје порекло из римскога права гао ју је, базирајући се на искуство, установио претор (*Sohm, Institutionen*, S. 325 à 327.; *Stubenrauch, Commentar zum allgemeinen oesterreichischen bürgerlichen Gesetzbuche*, S. 470; *Rušnov, Tumač obćemu austrijskomu građanskomu zakoniku*, I, Str. 529 i 530).

Затим, могло би бити места интервенцији и у једном државинском спору. Тужилац тражи од туженог ствар било тужбом *recuperandae possessionis* било тужбом *Publiciana actio*. Требало би и ту допустити правом господару интервенцију, ако би се државински спор могао ту свршити на његови штету. Наравно да, као и у горњем случају, он би могао интервенисати помоћу државинске или петиторне тужбе. Ако је тужилац подигао *interdictum recuperandae possessionis*, интервенијент, само ако би за то имао све услове, могао би се, такође, таквим интердиктом умешати у спор. Његов би *interdictum recuperandae possessionis* био управљен против туженог, код кога се ствар у питању налази, са изгледом на повољан исход и поред тога што би тужени, можда, успео у спору са тужиоцем, благодаречи експенцији *vitiosae possessionis* на коју би се евентуално могао, наспрам тужиоца, позвати. Јер у односима његовим са интервенијентом, та експенција је без вредности.

Разуме се да су ова питања сумњива у нашем приватном праву, пошто је наш грађански законик и сувише лаконски обрадио тако важну материју као што је теорија државине и њене заштите. В., код А. Ђорђевића, *Државина*, стр. 128. à 134., умесне прекоре упућене, поводом овога, на адресу редактора поменутога законика.

Да ли би могло бити интервенције и у случају кривичног спора у коме би се имало решити и грађанско питање? [В нарочито § 300. крив. суд. пост.]. Не видимо разлога за негативу, ако су само испуњени услови § 66. грађан. суд. пост., поименице ако би интервенијент показао свој правни интерес да се умеша.

рецимо хипотеку. После тога јавља се *Tertius* који спори *Primus*-у својину на оптерећеном добру, због чега подиже против њега *rei vindicatio*. Ако *Tertius*, у овом спору, утврди да *Primus* није сопственик, онда пада и *Secundus*-ова хипотека, по правилу формулисано у § 29. грађ. зак.. *Secundus* је, дакле, у највећој мери заинтересован у исход спора, опстанак његовога стварног права залог у питању је. Због тога му се допушта да се у спор умеша, како би *Primus*, потпомогнут његовим саветима и искуством, са више успеха могао парницу водити. Осим тога, *Secundus*-ово учешће у спору биће гаранција да *Primus*, можда врло мало или никако, баш због хипотеке *Secundus*-ове, заинтересован у исход спора, неће, у вођењу овога, бити несавестан. Ово је, несумњиво, случај интервенције из § 65.. Интервенијент не тврди да право о коме се води спор — право својине на дотичној ствари — не припада ни једној ни другој парничној страни, већ њему, као што, за главну интервенцију, тражи § 66.. Далеко од тога да такву претензију истиче, он, напротив, тврди да то право, та ствар јесте у власништву туженога. И у том баш тврђењу и лежи одбрана његовога права хипотеке.

Други случај споредне интервенције, у коме није у питању опстанак права интервенијентовога већ реализација тога права, био би на пр. овај. Дужник води спор о својини неког добра које је у његовим рукама. У тај спор може да се умеша прост, хирограферни, поверилац тога парничара, ако би остварење његовога права, права тражбенога, зависило од исхода спора; што би био случај, када дужник, осим спорног добра, не би имао других ствари из којих би се поверилац могао наплатити. Овде, као што видимо, сама егзистенција права умешачевога није у опасности, пошто ће то право преживети и рђав свршетак парнице коју дужник води: овај ће и даље остати дужник, јер се нико не ослобађа својих обавеза зато што не би имао чиме платити их. У питању је, у овом случају, само реализација повериоачевога права, које, фактички, не вреди, ако је његов дужник потпуно инсолвентан. Својим учешћем у спору, поверилац ће помоћи дужника да овај добије, а, евентуално, спречиће и дужников *consilium fraudandi*. Дужник, равнодушан у исход спора због своје презадужености, могао би намерно парницу изгубити и повериоца свога општетити. Јасно је да је и ово случај интервенције из § 65. а не из § 66..

У коме року или, боље, у коме се стадијуму спора може умешач умешати?

(НАСТАВИЋЕ СЕ)

Живојин М. Перић.

ИСТОРИЈСКИ РАЗВИТАК ПОЛИЦИЈСКИХ ВЛАСТИ У СРБИЈИ

(1793 — 1869)

III.

Полиција у Србији од 1804. — 1869. год.

(НАСТАВАК)

13

Год 1827 Совјет је претворен у *Велики Суд Народни*, који је под 1 јануаром 1828 год, издао нову уредбу о суђењу, којом је у исто доба установљена и једна нова врста полицијских органа — *варошки полицаји*.

Наређења ове уредбе, која су се на њих односила, гласе: „§. 22 У согласију с кметовима варошким, да избере (магистрат) за кнеза варошког онаквог човека, који буде зато дело способан, којиће плату своју од вароши имати, и којиће не само досадању варошког кнеза дужност но и полицајску исполњавати, и која у том састоји се: да мотри на странке

с пасошима и без пасоша у чаршију доходеће људе, и такове да Магистрату представља, да варошане наређује ноћу у патрулу, која како од ватре, тако и од сваке опасности чаршију да чува. Да мотри у чаршији на одређене таксе и мере ниове, и преступнике овог Магистрату да јавља. Да налаже у чаршији и по сокацима чистоту набљудавати и нато смотрение да има. Наноследак да мотри на онакове у чаршији људе, а особито на Бећаре, кои се ни у каквом делу незанимају, но беспослени скитају се, и такове Магистрату да јавља; кое Магистрат без добри Емаца у вароши и чаршији да нетрпи.

§ 23. Да на подозрителне и опасне људе особито внимание има, и кад такове трефи, од кое стране они били, да ји у апси, и овамо Суду Народњем известие онима пошаље.

§ 24. Да од Кнезова Нахијскији иште браве, кои би се у Нахији без Сајбије нашли, и кадсе њима такови предаду, да за сваког у три пазарна дана у чаршији преко телала објави, и акосе зато време Сајбија Браву нађе, да му га предаду, а коли се пак зато време Сајбија Браву ненађе, да с писмом своим за њега нама јави¹⁾.

Пада у очи, да су избор варошких кметова (полицаја) и надзор над њима остављени судовима, дакле онако исто као што је било у првом периоду са *магистратуалним-вице полицајима*.

И још нешто:

Из изложених редака, и §§ 12 и 20 ове исте уредбе, јасно се види да су судови у ово време били надлежни за један део чисто полицијских дужности, као што су: *путне исправе, надзор над странцима и одређивање такса животним намирницама*, а ове исте дужности обављали су судови и у првом периоду. Са развигком друштвеног и државног уређења, развијала се, сасвим природно, и власт судово на штету полицијске власти, али како појам о задатку и дужностима ове последње није још био пречишћен и одређен, то је у пракси наступила једна мешавина између ових двеју власти, које је нестало тек после Срегењског Устава.

Поред установе *варошких полицаја*, година 1828 обилује још једном новом полицијском установом. Уредбом Вел. Народног Суда од 16 маја ове исте год. № 263, по наредби кнеза Милоша установљена је у Београду нарочита полиција од тројице полицајаца, којима је за старешину одређан кнез варошки (Петар Лазаревић). У уредби се вели, да ће ову полицију плаћати и издржавати варош Београд *иошто са осталима не даје никаква данка*²⁾.

Постављање кнеза Петра за старешину београдске полиције објављено је београђанима овом кнежевом наредбом:

»Сматрајући на злоупотребленија и непоредак, који је до сада међу житељима вароши и предградја Београдски, по свима честима чињен, и рад свему томе учинити конач; постављам кнеза Петра Лазаревића, кнезом варошким у вароши Београдској и к овој принадељећим предградјама Сава Махали и Пали луци. Њему је препоручено да у свему нужни полицијски поредак заведе и настојателно чува сврх чега и пространа Наставленија Моја има. Познавајући способности његове, надам се, да ће он достаточнo дужностима званија његовог саотвјествовати: *а кнезовима и кметовима*, трговцима и еснафима и свима житељима Београдским и к Београду принадељећих предградја: *острејше налажем*, да предименоватог кнеза Петра, за кнеза и старјешину свога признају,

¹⁾ Право за 1885 год. стр. 331.

²⁾ Ове податке о првој београдској полицији после новог ослобођења добили смо од г. Алексе Јовановића, државног саветника у пензији.

да се заповестима и наредбама његовим повинују и да му у име Моје пристојну почест одају. Из числа њихног неизузимају се ни страни, у Београду находећи се, подајници, кои су такође дужни, као што је и у свим прочим државама, обично живећи овде, владати се по законоустановлениама и обичним уредбама ово — земаљским; а ком би се између них ова уредба несносна учинила, премда к взајном поредку, безбједију, следователно и общем добру служи, и ниучему није противна њихним подајническим дужностима — *ономе на вољи стоји не сједити у Београду*¹⁾.

С погледом на државно-правни положај Србије у ово доба, изложена уредба веома је значајна са својих одредаба о странцима.

Марта 3 год. 1829 под издата је од стране кнеза Милоша и Народног Суда једна *уредба*, упућена у виду упутства *»Свима Кнезовима нахијским«*, и то је један од најдрагоценијих докумената за правилно појимање карактера, задатка, дужности, надлежности и права полицијских власти овог времена. Ради овога преписујемо је од речи из *Права* за 1885 год (стр. 114—119). Она гласи:

»Его Сијатељство Господар и Кнез наш Милош Обреновић к немалом сожаленију своем дознао е за многе несправности код неки Кнезова, да они данну им власт над народом на зло употребљавају; да су неки напрасни, неки по атару, или пизми суде, неки глобе себи дозвољавају, неки су небрежљиви у испуњенију свое дужности, неки пак незадовољавају се с два посленика от главе више от народа истјазавају, и употребљавају ји не само на обработание домаћи миљкова, но на изнађење беглукче или преорате сеоске њиве у Кнежини. Неки су тако горди да све људе, кои пред њега (Кнеза) изиђу, без сваке разлике праве и криве псују, и непристојним именима изазивају.

К тому дознало е Его Сијатељство, да и неки надзиратељи добара народни, како — ти: мукада, ливада, винограда и воћњака недозвољено дјело чинили су, људе без разлога на кулук изгонили, свакојако насиљавали и глобили. Овим се велико незадовољство међу Народом рађа, и народ мисли, да Его Књажеско Сијатељство ово дозвољава чинити. Кнезови пак не само што оваково злоупотребленије јављали нису, но оним, кои су се тужили, отговарали су: *»Господар тако заповједа«*.

Представивши Его Књажеско Сијатељство овакова злоупотребленија Кнезова Нахијски, Кнезова от Кнежина, и надзиратеља добара народни 1. Фебруарија т. г. писмено Суду Народњем на промотрение, заповједити благоволило е предузети онакове строге мјере, коим би се скоро сва реченна и проча злоупотребленија скоро изкоренила. И тако ми, сьедујући Височајшеј вољи, за нуждно судили смо поставити сьедујуће тачке, и како:

1. Кнез никада, да негуби из очију своји приљезани к служби своеј; и зато, да се по често и по важности обстојатељства и времена у кнежини своеј находити.

2. Кнез, да оне људе, кои му доходе на суд, человјечно и пристојно прима, неотпосећи главе от њи, ибо све су ово браћа наша.

3. Кнез тужитељу без обтуженог, и без довољно сведочанства, да не суди.

4. Кнез у пресуђивању спокојно и равнодушно, да саслуша сва показанија тужитељева, и оправданија обтуженога, не плашећи ји, не псујући, и неизговарајући никакови непристојни рјечи, ни тужитељу ни обтуженому, јошт м ње, као што е

¹⁾ Путонис М. С. Милојевића, стр. 6.

се до сад догађало, да неби Кнез све собранне сељане без разлике грдио, ибо овако са свим људ'ма поступајући вообшче, чим ћемо доброг от злог отликовати?

5. Кнез сваком преступнику безпристрасно, да суди, нити кога атаром оправдавајући, нити пизмом осуђавајући, но испитав точно с кметовима преступление и наводећи довољно свидјетелства, ако ние преступление важно, и распре у коим небисе обе стране на изречени кнезовски суд сагласиле, равно и оне распре, от који бисе ресум какав узимао, Кнез Магистрату от Нахие да пошиље.

6. Кнез преступника са 25. штапа казнити може, а свакога преступника, заслужавајућег казну већу у Магистрат, да пошиље.

7. Како Кнезови от Кнежина међу собом, тако и с Кнезовима от Суда, да су у взаимој љубави, почитанију и согласију.

8. Кнез от Нахије, или Кнежине сваког оног Магистрату, да преда, кога би Магистрат от Кнеза поискао. И будући, да Кнез от Кнежине, или Кнез от Нахије свое мјесто у засједанијама Магистрата има, то када буде Магистрат каква преступника за важно какво преступление, како ти: за убијство, или велику поару судио, позваће и Кнеза от Нахие или Кнежине оне, и два кмета из истог села, из кога е преступник, да и они — Кнез и Кметови — Суд боље извјесте, како о судимој погрјешци, тако и о поведенију пређашњем преступника, а потом, да и мњенија своја заедно с Кнезовима Магистрата даду за судимог преступника.

9. Сваки тужитељ, да се држи овога реда: најпре, да се суди у селу код своег кмета, потом код Кнеза от Кнежине, или Нахие, от кнеза с описанием преступленија, да се пошље у Магистрат.

10. Кнез добро да мотри на пресуђивања кметовска да небуду пристрасна.

11. Кнез, описав точно преступление с довољним свидјетелствима утврђено, да изда свое мњение, и овако да га Магистрату пошиље.

12. Кнез нипошто да се неусуди, под каквим то било именом узимати от кога мито, или глобити га, ер како мито, тако и глоба лишава се чина, а с'увише биће пред Народом обезчешћен.

13. Ако би две терајућесе стране биле из едне Нахије, а из разни Кнежина, то Кнез от Кнежине да пошље тужитеља у Магистрат, а Магистрат ће позвати онога из друге Кнежине, и распру им саслушати и пресудити.

14. Ако би кои тужиоце код Кнеза своег на човека из друге Нахие, то Кнез нека пошаље оног тужитеља Магистрату од своје Нахие, а Магистрат овај нека се споразумје с Магистратом от оне Нахие, у којој находисе оптужени, поради распре.

15. Кметови, будући из најотабранији људи сеоски избрани, по Вичочајшеј вољи, не могу бити казњени ни от Кнеза от Кнежине, нити от Магистрата по наособ, или едан без другога, но ако би какав кмет погрјешно селу своје, Кнезу Срезскоме, или другоме коме, то онда кмета оног треба дозвати у Магистрат Нахие оне, онде, да се његова кривица предузме. У засједанију ономе мора бити главни нахијски кнез, или његов намјестник (понномошчник) Кнез Среза оног, откуда е оптужени кмет, и обични членови Магистрата истог. По достаточним Испитима, и доказатељству, ако кмета крива нађу, могу га из службе извадити, и по погрјешкама казнити, без даљег о том истражавања. У случају, ако согласни неби били између себе за пресуђење кривца, то онда могу описати кривицу ону Суду Народњем Сербском на рассмотрјение, и по ономе очекивати рјешение Суда Народњег. И сваки пут мњенија обе стране точно описанна да пошаљу.

16. Кнез, да буде задовољан Књажеском милошћу, која одобравајући Кнезу от сваке порезке главе повјерене му Кнежине (или Нахие) по едног посленика на обработание миљкова, узимати опредјељуе заедно, да се ови посленици не само на обработание његовог единствено миљка употребе, но и на обработание миљкова и други чиновника и служитеља народни, кои се у Кнежини (или Нахији) његовој с своим домовима налазе: и ови посленици да обрабатавају само њинове домаће миљкове, а не на страни. Међу тим опредјељуе се и едан посленик от сваке главе порезке, кромје вишеозначеног, кои ће за общенародну послугу употребљен бити.

17. Кнез, или сам по себи, или по наговору њеког сељака, да неправи воденице, или што било друго у селу, што — би ономе селу на штету служило.

18. Како што е сам Кнез обвезан точно владатисе по издатим овде заповјестима, тако исто дужан е мотрити и на проче служитеље народње, ма кои они били, и кои власти његовој неподлеже, да и они што противно по Народу нечине. И ако би опazio да речени служитељи против издати заповјести поступају, дужан е отма јавити Суду Народњем, описав точно и совјестно у чему се преступленија они служитеља состојала.

19. Кнез сваког незадовољника, и кои би противне рјечи против верховне власти изговарали, Суду Народњем с описанием њинова незадовољства, или противни рјечи, да пошаље.

20. Кнез добро да мотри на странне и бећаре: имају — ли они Пасоше от Правитељства нашег, по каквим дјелима налазе се у Вилајету; и ако — би подозрјение какво на њи пало, или нејмали — би исправна Пасоша, да ји с описанием кривице у Магистрат пошаље.

21. Кнез може Пасош дати људ'ма, или надничарима из свое единственне Кнежине, кое он добро познае, до у ближњу Кнежину или Нахију. Ако би се захтевао даље путовати, от Магистрата да узме.

22. Кнез дужан е браве, кое се у Кнежини без Сајбија нађу, Магистрату своем предавати, а Магистрат има наставление како ће с њима поступати.

23. Подозрителног човјека, коме би се без довољно доказатељства каква кривица приписивала, и он признао ју неби, боем и мученијама да непринуђавају да показанно на њега дјело призна, но точним и порјадочним Испитима и рјеч'ма дужни су онаквог донде доводити, док би, ако е крив, кривицу признао. И зато да Кнез оваковог подозрителног човјека у Магистрат пошље, гди се боље испитати може. Изузимајусе из овог реда подозрителни за маловажне крађе, као прасаца и јагањаца; кое се често при чобанима и другим по сели момчад'ма догађају, кое Кнез соразмјерно подозрителне кривице и подозрителног ошинути може да кривицу призна. Притом примјетити треба да подозрителни не по леђи но по надлежности, т. е. по дебелим месима казњен бити има и бој за таково подозрјение от 25. штапа, више да не превосходи.

24. Кнез добро да мотри да сељани уреченно своим снахијама точно издају.

25. Да мотри Кнез на трговце и на калаузе: имају — ли свое Изуне от Суда Народњег, кои небуде имао да му не допусти трговину какову водити.

Све ове преднаведенне точке, које је Народњи Суд са одобрением Его Сијатељства назначио, препоручујемо и налажемо свакому Кнезу да ји често прочитава и точно исполњава.

Данно у Крагујевцу 3-ег Марта 1829 года. Бр 6 и Бр. 729^а.
(наставиће се)

КРИМИНАЛНА ПСИХОЛОГИЈА

IV

Послови једнога криминалисте, једног кривичног иследника су веома тешки и компликовани. Несумњиво је да се у замршеним пословима око истраживања истине у кривичним делима морају дешавати погрешке. Најтежа ствар у криминалистици јесте изналажење истине из безброја разних чињеница и факата који истину могу да прикрију.

У овом поступању могу се у главном уочити два случаја; први је где кривац неће да саопшти истину, а други је где ни сам он не зна и не може, или не уме да је изнесе.

Најбоље криминалисте наглашују да је у пословима истраге, где се не може на први мах да умотри истина, најважније имати присебнога стрпљења. Стрпљење је у истрази веома потребно. Наравно, веома је тешко, готово немогућно, имати стрпљења, када се, услед нагомиланости послова, нема времена; а баш код данашњег правосуђа нагомиланост послова је огромна. Али то не сме и не треба да буде никакав разлог за овлашно вођење кривичних истрага. Криминалиста не само да мора имати стрпљења, него, он мора имати и довољно времена. Тад може правосуђе вршити своју благородну и корисну улогу у друштву. Није без разлога оно што наглашава Грос: да правосуђе у једној уређеној земљи мора да унесе у своје послове толико радне снаге, да се свако кривично дело може до синтица испитати и проучити. Народ, чије представништво не би давало потребна средства за добру правду, не би ни имао права на заштиту правде и закона. Каква је правда у једној земљи — таква је и сама земља. —

Кривац, злочинац, кад стоји пред иследником, често пута има обичај да много излишнога изнесе у својим исказима. Велики број криминалиста иследника подносе те исказе равнодушно, не захтевајући да се кривац придржава предмета и да кратко и стварно излаже предмет због кога је пред иследником. Нема сумње, кривац или злочинац, који намерно развлачи своје излагање, намерно околиши и износи непотребне околности, обично истрчи, избрбља се и често изнесе и оно на видик, што се по неки пут ни са највећом муком не може да искуша.

Ми за овај мах нећемо говорити о тим кривцима који намерно и смишљено отежу своје исказе и тим отежавају рад једног криминалисте. Ми се заустављамо код случаја где исказник пред иследником одуговлачи ствар, не знајући да он то чини. Највећи број криваца, које криминалиста испитује и чија дела ислеђује, одуговлачи ствар својим исказима, не знајући да то чини, дакле нехотично. Шта више има оваких случајева: иследник, при ислеђењу каквог кривичног дела каже кривцу и нарочито нагласи да овај не помиње излишне ствари; овај то не послуша, јер он не зна шта је у његовом целокупном исказу излишно, а шта не, и често пута бива, кад му се то каже,

да баш изостави оно што је важно и од пресуднога значаја, а истакне и нагласи оно што је са свим споредно, па и безначајно.

Нејвећи део оних људи, који излазе пред иследника, кад ступају да одговарају, зараније спреме се и смисле шта ће рећи. Зато сви они зараније сређују своје мисли и идеје по предмету, ради којег и стоје пред законом као кривци. Ко пред иследником одговара само „да“ и „не“, тај нема у својој глави никаква реда, нити у опште икаква плана. Међу тим онај, који хоће ма шта да каже пред иследником, па било то истина или лаж, тај мора зараније да се среди, да прибере и сложи у целину све оно што је рад саопштити у своју одбрану.

А према таким кривцима иследник мора имати стрпљења. Тежак услов, али веома потребан за криминалисту. — Показало се у много случајева при кривичним ислеђењима, да не само деца и тешко схватљиви или ограничени људи одговарају сакато, са „да“ и „не“, него да то чине и врло интелигентни људи. Код оваких случајева ваља назити да се избегне дејство сугестије од стране иследника. Јер он може постављати таква питања, помоћу којих он сазнаје оно што исказник није ни хтео ни намеравао да каже. Они који пред судом или иследником силом и тешко и скучено одговарају нису иначе у животу вагда ћутљиви. Али ипак, из таквог понашања може унеколико да се умотри општи карактер тих људи. Потребно је да криминалиста, који чини какво ислеђење, има духа и ума, те да би могао и умео из кратких, често оскудних и недовољних одговора склопити праву слику о оном што је рад да сазна и проучи.

Једна од несумњиво врло важних особина јесте иследникова умешност да наведе и упути кривца на тачно, кратко и верно излагање онога, што је било и што је предмет истраге. При оваком послу, на првом месту, криминалиста има да утврди једну важну околност: он има да утврди на ком нивоу умном и моралном стоји кривац. После овога он се сам мора наћи у сфери кривчева духа и схватања — он се мора спустити на његов ниво; јер због краткоће времена и многих других околности он није у стању уздићи кривца на свој ниво и до сфере његова појимања.

Тежња правосуђа је да кривац, злочинац или сведок буде самосталан и независан у свом излагању за време истраге т. ј. да најважније предмете посматра и описује без ичија уплива; да је ослобођен од свију предрасуда и утицаја и да на ствар гледа, као што би гледао кад ништа и нико не би на њ упливом дејствовао.

Није важно само отклонити сеницјалне упливе, н. пр. дејство страха или преплашености, дејство јада, гњева и других психичних момената, који заиста делују на душевни живот и на ток исказа, него је важно и потребно исказника, па био он кривац или сведок, учинити са свим независним од самог предмета, и ако се он налази у њему. Краће речено:

треба уочити како исказник мисли, а не како говори, па затим урадити да говори онако како мисли. За саму ствар истраге, као и за сам предмет то је од пресудна значаја. Грос помиње овакав случај: један прост, али врло честит и скроман човек, који је век провео у шуми, радећи на горосечи, стално је одрицао да је његов брат убијен због љубоморе. Никако није хтео признати да је над братом учињено убиство из љубоморе. Кад је дошло да се говори о мотиву убиства — стало се. Љубомора није била мотив за извршење злочина. Него шта? — Тада се иследник досети и рече да је обично због девојке, а овај без даљег околишавања одлучно потврди: „тако је, због девојке“...

Ван сваке је сумње да је посао истраге тежак и заморан посао, посао мучан и заплетен; али ипак криминалиста има начина и могућности, да се оријентисе у својим пословима и да нађе истину, која је главни предмет целокупног његовог рада и истраживања.

Не треба заборавити да криминалиста има већином посла са необразованим или полуобразованим људима. Они, који долазе пред иследника већим делом су и неваспитани довољно. На њихов ниво ми не можемо одмах да се спуштамо, нити да се пренесемо у њихову душу, да се умислимо у њихове поступке и мотиве. С тога је врло тешко унети се у свет идеја и представа кривца или злочинца. Но, с друге стране, искуство је показало да је и са јако интелигентним и образованим људима посао ислеђења веома тежак и мучан. У колико је мука око ислеђења кривице коју је учинио прост, необразован или неваспитан човек, у толико је исто тешко водити ислеђење над човеком, који високо стоји изнад нивоа нормалнога образовања и васпитања. Грос наводи један случај. Он је имао да састави протокол и да узме исказ од једног научника, човека светског гласа и имена у науци. Исти се исказ тицао неког кривичног дела, при коме је славни научник случајно био сведок. И шта је било? Грос прича да га је славни научник славно намучио. Сам исказ је био невероватан. „Или, вели Грос, реч, коју сам диктирао, или реченица није му била погодна. Многе му речи изгледаху јако оштре, неки изрази претерани, други недовољни. Тако до краја. Остављам на страну то, што сам пола јутра употребио само на састављање протокола, који је био два пута писан и преписиван, на неколико места брисан, поправљан и дотериван, ипак ислеђење испало је тако сакато да је почетак противсловио свршетку. Искази славнога научника, са светским гласом и репутацијом били су пуни супротности, а што је најглавније, показали су се тотално нетачни. Јер се ускоро, другим сведоцима, који су били обични људи, непобитним исказима утврдило, да је другаче било, да је друго истина; а велики и славни научник је из пуке савесности, из претеране предострожности и сувишне тежње за тачношћу најзад толико се занео, да више није тачно знао шта је видео, те се тако цео његов исказ показао да је без вредности остао“... Грос на завршетку тврди да су и друге

КРИВИЧНИ ЗАКОН

криминалисте имале сличне случајеве и забележиле. —

Ако би дакле запитали: кад треба иследник претпоставке да прави, одговор би био: никако и нигде. Али не треба ни сву веру поклањати исказима и посматрачкој способности оних, који исказе дају. Људи обично говоре да су то или ово видели или чули, а у ствари су другаче и видели и чули, него што причају.

Лагано корачање унапред у ислеђивању, то је прво упутство које криминалиста има сам себи да постави. Краус је још почетком прошлог столећа згоднo приметио: свака снага прво треба да се развије, да би се могла применити. Највише вештине показује онај иследник који разуме и има начина да појаве о којима исказник говори веже са сличнима о којима они знају или у којима су раније били. Мора се што но реч, наћи претходник, боље рећи отац једној појави или идеји — јер и појаве и идеје имају своје родитеље, претке и потомке, као и људи што их имају.

Не подлежи никаквој сумњи, као што у целом животу, тако и у овим питањима и предметима, преовлађује егоистични моменат. Сваки има у првом реду интереса за себе самога. Интересира свакога у првом реду оно што се тиче непосредно њега, његове средине, разуме само оно што он зна, тражи и преживљује и ради на првом месту у корист своје личности. Ваља о том осећају егоистичности водити велика рачуна и у криминалистици. Егоизам је пресудан агенс у кривичним појавама. Суштина кривичнога дела има у основи својој огромну количину егоизма, и на крају крајева он избија на површину. Врло се често деси и врло је велики број анонимних и псевдонимних злочинаца у току саслушања издало се када су почели износити предмете и околности који се тичаху њихове личности, њиховога „ја“. Многи злочинац је једино тако и показао траг, што у извесном делу није умео да прикрије своје „ја“.

У опште узевши егоистичност, у њеном широком значењу јесте једини подстрек у човеку, на који се он потпуно може ослонити при сваком раду и који се јавља као стални мотив у свима пословима. Љубав, верност, часност, вера, љубав према отаџбини — све су то мотиви који могу да делују и да не делују; све то може важити и не важити, подстицати на какво дело и не подстицати и — све то може пасти пред једним најјачим подстреком и мотивом, пред егоизмом. Десет пута можемо се ослонити на те особине душевне; али једанаести пут могу се одједном срушити као кућа од карата. Али егоизам, лењост и сујета људска јесу вазда чврсти као град, као стена; те се особине из човека не губе; оне не падају, дејство њихово се стално одржава. Што је на њима подигнуто то се сигурно држи. Рецимо простије: егоизам (јер лењост и сујета су само квалифицирани егоизам) је једини најснажнији подстрек, једини најсталнији мотив при вршењу свију поступака и извођењу свију дела, а нарочито криминалних. (вршиће се)

М. Павловић.

Од претпоследњег издања кривичнога закона (1900 год.) овај је претрпео толико измена, да је Министарство Правде осећало потребу, да приреди ново издање, у које би ушле и ове измене, па је то и учинило, те тако сада имамо пред собом издање од 1905 године.

Учинили бисмо грех, кад не бисмо признали, да онај, чијом је иницијативом учињено ово прештампавање, заслужије захвалност свију оних државних службеника, који се баве применом овога закона, а упоредо са овим и оних лица јавних професија, која такође морају да знају тачно одредбе овога закона.

Али, као год што смо готови да похвалимо саму идеју о овоме новоме издању, тако исто присвајамо себи и то право, да изнесемо махне, којима као да обилује ово издање.

Ово, пак, чинимо тим пре, што смо ми још у 1902 години, у Полицијском Гласнику, изнели погрешке запажене у претпоследњем издању, па је сада било лако да се оне избегну и не понови оно, што је раније учињено.

Не улазећи у испитивање тога, зашто се Министарство, односно уредништво није користило подацима, које смо му били раније пружили у поменутом листу, ми ћемо сада да пређемо на саму ствар.

Као што се зна, дакле, прештампавање извесних закона врши се из двојаких разлога — или што су сви примерци распродати а тражња међутим још није подмирена, или што су извесне одредбе укинуте или замењене, па укинуте треба избацити из књиге и нове узети, како би они, који се тим законом служе, сигурно знали: шта у времену примене важи а шта не.

Прештампавање кривичнога закона није изазвао онај први разлог, него овај последњи, и онда се с правом могло очекивати, да ће он ту потребу и подмирити; али како нам сама књига казује, томе задатку није одговорено, јер је у ово издање унесен знатан број одредаба, које су или изречно укинуте специјалним законима, или на тај начин, што су доцније донесени нарочити закони, који регулисавају сасвим друкчије оне одношаје, које је до сада регулисавао кривични закон, те по томе његове одредбе не вреде више, јер су у сукобу са одредбама специјалних закона.

Да би утврдили прекоре које чинимо, ми ћемо одмах приступити изношењу ових одредаба, те тако уједно припомоћи, да се при примени закона избегну погрешке, које су иначе неизбежне.

Дакле, већ код §. 331, учињена је погрешка, што није назначено, да он више не вреди, нити се по њему може вршити кажњавање, пошто су кривице ове предвиђене чл. 21. тач. 8. закона о уређењу санитарске струке и чувању народнога здравља.

Одредбе кривичног закона не могу се примењивати велимо, јер су у противности са санитарским законом и у погледу максимума саме казне, а и у погледу над-

лежности власти, а у тач. 11. чл. 35. овог закона јасно стоји, да се укидају сви они закони, који би били противни његовим наређењима.

Одмах за овим долази §. 334, који говори о продаји отровних ствари без дозволе власти.

Ова одредба и ако није изречно укинута, ипак не важи више, јер је питање о начину држања отровних ствари регулисано правилима о држању и продавању отрова чл. 19. (санитет. зб. књ. II. све. ска III. стр. 33). и казна предвиђена чл. 14. т. 25. закона о уређењу санитарске струке.

После овога долази §. 334. под а, који је такође замењен законом о уређењу санитарске струке, на име т. 7. чл. 16. и тач. 26. чл. 24.

Његовој примени апсолутно не може бити места, јер је минимална казна његова мања од оне, коју предвиђа т. 7. чл. 16. закона санитарског.

Код тачке 1. §. 335, нема никакве напомене, да она више не важи за оне, који у води рибу трују, јер се то сада казни по чл. 13. и 24. закона о риболову, а да остаје у важности само у ономе своме делу, колико говори о продаји троване рибе или оне, која већ прелази у трулеж.

Код §. 365. задржата је тачка б.

Она међутим, не важи више, јер постоје правила о проституцији од 31. јула 1900 г. Сбр. 6974, по којима се проституција казни и кад није у виду заната (т. 12).

§. 367. остављен је цео, и ако одредбе његове предвиђене тач. 2, 3, 4 и 5 не вреде више, јер су замењене чл. 173 и 174. закона о црквеним властима источно православне цркве.

§. 371. који говори о јексичним мерама, такође не важи, јер то питање сада регулише чл. 27. закона о метарским мерама од 1. децембра 1873. год.

§. 373. такође је штампан, а он међутим, не важи, јер је замењен § 11. и 12. механске уредбе од 1864. године, која ове случајеве о отварању механа без дозволе, сасвим друкчије одређује.

У § 375. остављене су тачке 3 и 4, а оне више не важе.

Како су са њима у вези и т. 4. § 339 као и т. 6. §. 395. кр. закона, то ћемо о свима њима на овоме месту и говорити.

Дакле: од појаве закона о шумама, све кривице, учињене у шумама или забранима: државним, општинским, манастирским, црквеним и приватним, дакле на оним просторима, о којима овај закон говори, казне се по закону о шумама, а не по кривичном закону.

Како и кажњива радња, предвиђена тачком 3. §. 375. крив. закона, долази у ред кривица, које казни закон о шумама, то је тачка 3. престала да важи.

Како се, међутим, ни под шумом ни под забранима не могу разумети она дрва, која су засађена по њивама и ливадама, појединачно, па била она родна или не, то се, наравно, за сечу ових неће судити по закону о шумама, али не ће ни по § 375. т. 4. већ по чл. 8. закона о уређењу

вођарства, који за ове случајеве прописује специјалну казну, докле год се кривица јавља у оном облику и размери, како се тамо предвиђа, иначе по §. 291. крив. закона.

Исто тако нема места даљој примени ни тачке 4. §. 339. за сечу и кварење дрва поред пута, пошто је казна у чл. 8. закона о унапређењу вођарства, већа од оне, која је предвиђена тачком 4-ом.

Што се тиче тачке 6. §. 395. кр. зак. о њеном укинућу могло би бити двоумљења само по томе, што је законодавац вршио у 1902 год. ревизију овога §-а и мењао тачке 4, 7 и 8 и додао 13-ту а 6-ту оставио онако, како је и раније гласила, те би се имало узети да она важи; али како су опет по правилу које постоји, одредбе из специјалних закона, кад су у сукобу са кривичним, претежније, то и за случајеве, које она предвиђа, важе одредбе чл. 8. закона о унапређењу вођарства.

И тачка 12. овога §-а (275) не важи више, јер је замењена чл. 28. закона о чувању пољског имања.

§. 380. замењен је чл. 18 и 19 закона о чувању пољског имања.

§. 381. не важи више после појаве закона о уништавању штетних животиња и биљака и о заштићавању корисних животиња, јер овај последњи предвиђа много већу казну од оне у кривичном закону.

Код §. 382-ог задржата је тачка друга, која говори о лажним мерама, и која сада важи само у ономе своме делу, који није замењен законом о метарским мерама, а о томе нема никакве напомене.

Задржата је и тачка 1. §. 392. која говори о казнама оних, који не мере робу на општинским кантарима, а она такође не важи, пошто је ово питање другојачије уређено законом о општинској мерици и казна предвиђена чл. 11-тим.

На послетку, није учињена никаква напомена код §. 393, ма да су одредбе овога у неколико замењене чл. 82., 83 и 118 закона о шумама.

Све ово што смо доведе изнели јасно кажује, да овом последњем издању кривичнога закона није поклоњена она пажња, која је требала да се поклони, и да они који имају да се служе њиме, морају бити веома пажљиви и обазриви, ако не желе да нанесу непријатности и лично себи и служби у којој су.

Како је, међутим, држава дужна да својим чиновницима пружи законе, који ће садржати само оне одредбе што важе, то не би било ни излишно ни неупутно, ако би Министарство правде, чије је издање и последњи кривични закон, било расписом, било једним службеним саопштењем преко „Српских Новина“ поправило грешку, која је учињена од стране оних, којима је било поверено прештампавање закона.

Колико ће се придати важности овим нашим напоменама то је ствар олвојена, а ми кад смо већ у речи о грешкама ове врсте, нека нам је слободно да напоменемо и то, да смо и у најновијем издању кривичног судског поступка, самим по-

вршним прегледом, учили, да је §. 34 остао и даље, ма да је он укинута чл. 3. закона о истражним властима од 27. априла 1895 године.

Овај је опет замењен 15. октобра 1896 године, те сада Касациони Суд није више надлежан за оцену решења, донесених на основу §. 29. крив. суд. поступка, него Првостепени Судови.

Ово смо, рекосмо, учили у кривичном судском поступку летимичним прегледом, али и ово је довољно да каже, колико је непажње било и при његовом прештампавању.

Дим. С. Калајић.

ПРЕТРЕС СТАНА И ЛИЧНОСТИ¹⁾

I. Шта треба тражити?

На првом месту треба тражити средства и оруђа која су употребљена при делу, за тим ствари које носе на себи трагове од дела и ствари до којих је учинилац могао делом доћи. За тим треба тражити написе, нарочито писма, бележнике, дневнике. Често се из њих може добити слика целога живота дотичнога злочинца, његов карактер, његови односи и узрок делу. Неки пут се могу наћи забелешке о поласку на дело, као и писма, која се односе на предмет истраге. Треба пазити на упијању хартију, јер се неки пут може и на њој видети шта је дотични у последње време писао.

Леон Пелцер био је оптужен, да је убио Бернаја, адвоката у Антверпену. На писаћем столу Бернајевог нађена је упијања хартија са отиском једнога писма, која је Пелцер тамо написао по извршењу дела.

II. Како треба вршити претресе?

1. Пре претреса мора се направити план тога, шта се хоће и у којим просторијама да тражи.

2. Треба избегавати претресе по ноћи; може нешто да се превиди, врата могу нечујно да се открину и нешто да се баца на страну.

3. За претрес треба увек употребити више чиновника, да би врата и прозори били и споља довољно посматрани. Чиновник, који рукује претресом, не треба сам да тражи, већ само да надзирава рад другог и пази на то, да се што није превидело.

Приликом једног претреса, чиновник који је њиме руководио, за све је време седео на једном прозору; чиновници за то нису тражили шта је испод њега, али су баш ту лежали тражени предмети. Претрес је с тога остао без успеха. (Вајс Хун).

4. Ако претрес дође изненада, тако да се ништа није могло сакрити, треба на првом месту тражити предмете тамо где се обично у кући држе, н. пр. писма, нарочито из најновијег доба, у писаћем столу, фијоци од стола, стакленом орману, у дивану, у намештају, у оделу. Даље треба тражити тамо где је предмет морао бити у последњем моменту сакривен, дакле на-

рочито испод и изнад намештаја, у мрачним кутовима, у отвореним пећима и пепелицама, на спољној страни прозора, а код станова близу крова по крову и олупцима.

Један осумњичени бацио је при доласку полиције новац у кутију од пепела, па рашчарао ватру, тако, да је усијан жар пао на њега. У другом случају сакривена је новчаница од хиљаду марака тиме, што је једним ексером утврђена за доњу страну фијоке од стола (Дрезда). У једном случају сакривени су неки списи испод лепине скоро умрлог човека (Хамбург).

5. Налажење сакривених предмета може се олакшати на ове начине:

а. Треба се потпуно пренети у личност онога, код кога се што тражи, у његов позив, његов положај, степен образовања, душевне способности и према свему томе умети проценити, која ће места изабрати такав човек за скривање ствари, н. пр. столар и дрводеља у дрвету, зидар у зиду, учитељ у књигама, човек који продаје птице, на дну кафеза у песку, домаћица у орману за рубље. Ко је нарочито дрзак и рачунџија, он оставља оно, што хоће да сакрије, на тако обичном месту, да се баш због тога и превиди.

Један допов метнуо је неколико хиљадарки у једну већ употребљену коверту, која је изгледала стара и прљава, па је са свим отворено оставио међу своје хартије. Други је опет метнуо новчанице у један искрхан комад круте хартије, који је служио као подлога за лампу са петролеумом.

б. За време претреса треба посматрати понашање осумњиченога лица. Најбоље је пустити га да диван и сличне ствари сам расклапа, и при том сам парче по парче да отвара. Ако се на ком месту почне устезати или покаже какву узнемиреност, то мора бити да има што год подозриво. Том приликом треба да буде само једна личност, а никако више. И после свега претреса треба тачно видети, да није што заборављено учинити. Ако чиновник сам врши претрес, други мора посматрати израз лица и поглед сумњивога човека. Ако се тражи у близини сакривених ствари, он ће бити већином преплашен и раздражен, дисаће чујно, гледаће напрегнутим погледом, а спустиће поглед и умирити се тек онда, кад се удаљи иследник од сакривених ствари.

Један је полицијски службеник неколико сати без успеха тражио новац у стану једног благајника осумњиченог за утају. Најзад разруши цео шпархерд у кујни, али и то оста без успеха. Паде му у очи, да је жена благајникова непрестано гледала у кујни на патос, где је стајала једна лужница. Он раскопа то место. На један метар дубоко у земљи наиђе на једну саксију, и у њој тражени новац. (Хаберланд).

Познати човек који чита мисли, Хумберланд, има да захвали посматрању раздражености других, што има успеха у тражењу ствари. Он је приликом тражења водио крај себе једног из публике, који је знао где је сакривен предмет, држао га за руку и по слабијем или јачем удару

¹⁾ Овај је одељак преведен из дела д-ра Алберта Вајнгарта: „Kriminaltaktik.“

пулса у жилама познавао је, да ли долази близу или се удаљује од сакривенога предмета.

6. Треба се чувати, да ко год не одбаца што завреше самога претреса. У том циљу треба закључати или посести врата, све присутне поставити на средину собе и ставити их под стражу. Ако који хоће да изађе на поље, треба га претрести, пошто је вероватно, да има што при себи скривено и да хоће то да одбаца. Треба пазити и на то, да ко не баца што кроз прозор некеме на улици или у коју одају која је већ претресена.

Љубазница једног допова за време претреса на један пут потрча ка пећи са речма: „Ах, искипе ми кафа,“ и баца у ватру украдене свилене пантљике.

7. Оно што се нађе најпре се скупи и склони; тачније испитивање одложи се за доцније. Никако се не смеју одмах постављати питања свима присутнима, од куда су нађене сумњиве ствари; боље је сваког понаособ питати.

III. Где треба тражити?

1. *Одаје за становање.* Треба најпре видети, које одаје служе за становање. Пошто се то не може одмах видети, треба узети све кућне кључеве и међу њима потражити, да нема који од њих, да се не подудара ни са једном од познатих одаја. У одајама треба пре свега видети, да ли има трагова од промене из новијег времена, н. пр. мрље на зиду, на поклопцима, недостатак праšине тамо, где је околина свуда попала прашином. Ако се нађу таква места, треба најпре њих претрести.

Да би се *зидови* могли тачно претрести, треба скинути све слике и одгурнути од њих намештај у страну. Ако се на њима не нађу никакве мрље, треба куцајући по њима, да би се видело да ли ма где звуче потмуло или као из празног простора.

Ако се хоће да види, да ли је што сакривено испод патоса, може се видети и да се он не подиже одмах; треба само тачно прегледати места, где су даске уметнуте. Ко је нешто сакрио под патос, морао је пре свега дићи даску, а при том је готово увек морао ма и најмање повредити је. Ако се нађе, да даска није повређена нарочито на оном делу где је укуцана ексерима, онда није ништа ни сакривено под њом.

Патос од паркета треба тако претрести, да се види, да која дашчица није искочила или није утврђена, већ се мрда, јер су те дашчице у вези и при померању немогу се лако поставити у првобитно стање.

У *пећима* треба претрести непео и отвор где се ложи ватра. По некад се може у пећи наћи нагорела и изгорела хартија. Ако се нема времена, да се та хартија одмах извади, треба се побринути, да у пећ не уђе јака промаја, па искрха и растури ту хартију. У том циљу треба добро затворити врата на пећи или треба извући сулундар. Даље треба тражити, да није у пећи каљ или који камен вађен, па поново уметан. У важним случајевима треба целу пећ однећи.

И на *оквире од врата* треба пазити; они су по који пут шупљи и за то особито подесни за кријење разних ствари.

Увучене *прозоре* и *врата* треба затворити; често се дешавало, да је иза њих нађена, сакривена покраја.

У *подруму* треба бости земљу танким, пиљатим гвожђем, да би се видело, да ли је где скоро копано. За тим треба постоји по поду мало воде; где је земља скоро ривена, вода ће брже санути и пуштати клобуке. Ако је подрум калдрисан, треба га и тада полити водом, па гледати на пукотине и бразде, где ће вода већом брзином санути. Степенице подрумске треба претрести, да ли су учвршћене и да ли има у њима који камен на несигурној основи.

На *тавану* и *крову* треба претрести све кутове, места иза црепова, рогове на крову, околне ствари, отворе кроз које се улази на таван и кров, и сву околину на крову.

У *нужнику* треба видети, да није што год унутра бачено, а по потреби и ишчистити га у том циљу. Злочинци бацају често у нужник ствари које би их могле одати; за то они по неки пут употребљавају у том циљу нужнике за јавну употребу.

2. *Намештај и друге ствари у стану.* У орманима, диванима, пултовима и столовима треба претрести све фијоке; ове треба са свим извући, па прегледати да нема што год сакривено у позадини њихових шупљина. Мерењем се може утврдити, да нема тајних фијока. Код столова треба прегледати њихове доње стране, па и ноге; где кад је нога на столу шупља и у њој што год сакривено. То се дешава и код кревета. Те шупљи не проналазе се куцањем по намештају.

Јастуке, душеке, сламљаче и мадраце треба добро претрести. Јастуци се претресају дугачком иглом. Ако се траже мали предмети, потребно је неки пут раширити јастуке; по која ће домаћица пре издати скривене ствари, него ли што ће то допустити.

Предмете који висе на зиду, као дуварске сатове, слике, огледала, барометре, треба скинути и претрести нарочито задњу страну и унутрашњост њихову; код слика ће се наћи по што год сакривено између слике и чврсте хартије, која је чува; код огледала између стакла и дашчице.

Сандуке треба претрести, да немају двоструко дно.

Даље треба претресати саксије са цвећем, птичије кафезе, сандуке, корпе, вреће, кутије, футроле за наик, дуванске кутије, кишобране, клавири и друге музичке инструменте, завесе и простираче, кухинско посуђе, па и сапуне, пошто и они могу бити издубљени.

Књиге није довољно само истрести; треба их потпуно прелистати; може неки пут да је неко метнуо што у књигу, па листове залепио.

Писма спрењена за пошту и пакете треба отворити; сумњиви их је могао само привидно спремити, да би што год у њих сакрио.

3. Личност.

а. *Одело.* За сакривање у главном се употребљује простор између штофа и поставље; мањи предмети сакривају се у углове од капута или се пришивају у јаке од капута или прелука, под поклопце од џепова, у поставу од шешира и иза коже за зној, у ципеле или између ђонова.

Један допов од заната, да би себи осигурао трошак у случају да допадне затвора, овако се досетио: метнуо је неколико златника на спољашњу страну ђонова од ципела, превукао ђонове смолом, па тако изашао са ципелама на улично благо; нико више није могао видети да су златници притврђени за ђонове.

Ако се хоће да буде потпуно сигуран са претресом одела, треба распорити све шавове на њему. Сем тога треба претрести све, што сумњиви носи са собом, штап, пошто може бити шупљак, лушу, кутију за цигаре или линачаре, унутрашњост кишобрана.

б. *Тело.* Све шупљине на телу треба тачно претрести, косу и браду брижљиво прочешљати; ако сумњиви има где год залепљен фластер, треба га скинути, и видети да није што год под њим сакривено.

Са немачкога Д. В. Бакић

ПОУКЕ И УПУТИ

Пресуда изабраног суда, у којој није тачно описано непокретно имање, по положају и границама, не може бити предмет извршења полицијске власти, у смислу § 493. грађанског судског поступка.

Пуномоћници сељана села Селевца поднели су начелнику среза јасеничког на извршење извршну пресуду изабраног суда од 16. јануара 1870. године, по којој су тражили, да им се означено земљиште у пресуди уступи у својину, а које је дотле бесправно држала општина селевачка.

По овом захтеву, а према саслушању пуномоћника општине селевачке и учињеном увиђају, начелник среза јасеничког донео је решење 20. маја 1903. године Бр. 9575., којим се спорно имање уступа сељанима села Селевца, а општина извештава, да код суда поведе спор, ако налази, да је у пречем праву.

Ово решење среске власти, по жалби пуномоћника општине селевачке, поништило је начелство окр. смедеревског, решењем од 27. септембра 1903. године Бр. 8367, те је, на основу примедба начелства, начелник срески донео друго решење 4. октобра 1903. године Бр. 16.606., којим је одбио од тражења пуномоћнике сељана села Селевца. Ово решење одобрило је начелство окружно решењем од 27. октобра 1903. године Бр. 9380.

Ну Министар Унутрашњих Дела, по жалби пуномоћника сељана села Селевца, решењем од 12. јануара 1904. године ПБр. 33549. поништио је решење начелства Бр. 9380., налазећи:

1, да је среска власт погрешила што је одбила пуномоћнике сељана села Се-

WWW.UNILIB.RS
УНИВЕРЗИТЕТСКА БИБЛИОТЕКА

левца — жалиоце —, пошто не стоји њен навод, да се из пресуде избраног суда не види колико они губе од својих завата исправком синора;

2. да среска власт није имала разлога, што је, одбивши жалиоце од тражења извршења пресуде, дозволила општини селевачкој, да спорно имање ужива, јер њој (општини), пресудом избраног суда, није ништа досуђено, већ, на против, она је том пресудом осуђена, да оно имање, које је од Азањаца одузето и стављено под атар селевачки, уступи Селевчанима у накнаду за њихово имање, које им је исправном синора одузето;

3. да је то земљиште, пресудом избраног суда, досуђено Селевчанима, признали су и пуномоћници општине селевачке, јер су изјавили, да је исто земљиште у своје време и уступљено њима — Селевчанима, док међутим, увиђајем власти, утврђено је, да се то имање сада налази у притежању општине селевачке и ако она на исто никакво права нема.

На основу овога и § 493. грађ. пост. среска власт је донела наредбу 26. фебруара 1904. год. Бр. 3334., — којом је наређено општини селевачкој, да све спорно имање, изложено у пресуди избраног суда од 16. јануара 1870. године, уступи у својину сељанима села Селевца, именованим у пресуди.

Ово решење среске власти одобрило је начелство округа смедеревског од 31. марта 1904. године Бр. 3514.

Противу овога решења начелства, пуномоћници општине селевачке жалили су се Министру Унутрашњих Дела, и молили га, да исто, као противно закону, поништи, и нареди да се средстввом комесара овај предмет, на лицу места, извиди.

Министар их је одбио од овог тражења одобривши решење начелства својим решењем од 10. септембра 1904. године. П№ 15693.

По њиховој изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. марта 1905. године Бр. 1930. поништио је решење Министрово, са ових разлога:

Из пресуде избраног суда од 16. јануара 1870. године, коју су сељани села Селевца поднели полицијској власти, види се, да је поводом спора око земљишта званог „Шљивање“, између општине азањске и њених појединих житеља са општином селевачком и њеним појединим житељима, избрани суд обележио синор и одредио простор, који према обележеном синору припада једној и другој парничној страни. У расправу питања, колико ће од овог обележеног земљишта припасти појединим сељанима, који су на спорном земљишту имали своје завате, избрани суд није улазио. Према овоме, неосновано је нахођење у жалбеном решењу Министровом: „да се види из првог става пресуде избраног суда, колики је простор оног земљишта, које је исправком синора одузето од тужених Селевчана и придодато атару азањском; као и колики је простор оног земљишта, који општина селевачка добија од тужилаца азањаца и да су ту означене тачне границе истог земљишта“.

За сељане села Селевца, који су у овом спору представљали тужену страну, пресудом избраног суда предвиђено је само ово: „да сви, који имају своје завате на спорном месту, задрже своје завате само у атару свога села, у колико им ти њихови завати овим синором не буду окрњени или сасвим одузети. А у колико им истим синором окрњени или одузети буду њихови завати, да им тужена општина селевачка то подмири из осталог простора, који су на томе крају Азањци заватили и уживали били, и који сада овим синором опредељеним овом пресудом припада селу Селевцу. Но у колико се ни отуда не би могли измирити за своје имајуће заватине, упућују се на своју општину, да од ње траже, да их она из других својих земаља подмири, у колико на то имали буду права према њој“.

Дакле, поред расправљеног питања о синору, избрани суд признао је Селевчанима право на накнаду земље од општине селевачке, у колико су одређеном међом изгубили земљишта, а општина им од своје земље не би могла то накнадити у спорном месту званом „Шљивање“; али, колики је тај простор земљишта у опште, а колики посебице за сваког појединог сељанина, који је у овом спору учествовао, пресудом није одређено. По томе њихово право, по пресуди избраног суда, није могло бити реализовано од стране полицијске власти, у смислу § 493. грађанског судског поступка, све док ова „спорна“ питања о количини земљишта, по мерама и границама, не буду расправљена судском пресудом, према одредби § 305. грађ. суд. поступка, у коме би случају имало бити на чисто изведено питање: шта коме од заватинара припада, а шта претиче или недостаје општини од спорног земљишта.“

Полицијска власт, пре расправе каквог спора о заузећу непокретног имања, дужна је претходно да на лицу места учини увиђај.

Ј. П., из Придворице, обратио се молбом власти среза трнавског, да му изда решење о томе: по чијој је наредби, и по ком законском пропису, начелник срески одузео трећину од његова имања, од кога има и судом потврђену тапију (коју је уз молбу, у пренису, поднео) и исто ставио под корито — обаду реке Мораве.

Начелник срески решењем Бр. 7208 известио га је, да под његовим именом није никакву имовину одузео, нити је пак стављано под речно корито, но да је само од заузимача имовине округа чачанског одузео од П. В. и М. Т., из Придворице, извесну имовину, по извешћу начелства округа чачанског.

Противу овог решења, Ј. П. жалио се начелству округа чачанског, тражећи, да начелство поништи решење среске власти, јер и ако начелник срески вели, да му ништа не заузима од његова имања, ипак на лицу места — преко његова имања — окружни инжињер ставља мете — белеге — колико ће се заузети.

Начелство је одобрило решење среске власти, а решење начелства Министар

унутрашњих дела решењем од 21. августа 1904. год. П№ 23426.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. марта 1905. год. № 1936. поништио је решење Министрово, из ових разлога:

По чл. 16. Устава, својина је неповредна, ма какве природе она била, и нико не може бити принуђен, да своје добро уступи на државне или друге јавне потребе; нити се право приватне својине може ради тога ограничити, осим где закон то допушта, и уз накнаду по закону.

Према овоме, кад је жалитељ поднео полицијској власти, у потврђеном пренису, тапију свога имања судом потврђену, наводећи, да му власт среза трнавског одузима од имања, у тапији означеног, једну трећину, и ставља под обалу реке Мораве, онда је полицијска власт била дужна, да, с обзиром на наведени члан Устава и §§ 211., 212., 213. и 214. грађанског закона, извиди наводе жалитељеве на лицу места, па по том даље по закону поступи“.

Један случај неумесне примене чл. 22. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника и служитеља.

С. Р., пешадијски капетан I. класе, у 1895. години, ишао је на маневар из Пирота преко Крушевца и Крагујевца за Овсиште. По свршеном маневру поднео је рачун, да му се изда путни и подвозни трошак у 234.40 динара. Командант шумадијске дивизијске области редуцирао је тај рачун, смањивши га за 113.51 динара, и тако смањен исплатио му.

Пошто је то редуцирање одобрио и Министар војни решењем својим од 18. јануара 1896. год. АВ№ 491., то се противу тог решења С. Р. жалио Државном Савету, који је одлуком својом од 14. августа 1896. године Бр. 895. поништио решење Министрово, налазећи, да жалитељу С. Р. следује дневница и подвозница, по чл. 5. и 6. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника и служитеља.

Услед овога, С. Р. је својим рапортом и молбама непрестано тражио, да му се поднеси рачун исплати у целини; али је по свима тим молбама упућиван на чекање и стрижење, док се не одобри потребан кредит за исплату. По последњој поднетој молби за исплату ресто неисплаћеног му потраживања, Командант шумадијске дивизијске области одбио га је решењем ЕБр. 2.58., из разлога, што је тражење исплате горњег рачуна, по чл. 22. закона о дневници, подвозници и селидбини државних чиновника и служитеља, застарело.

Ово решење Командантово одобрио је и Министар војни решењем од 13. августа 1904. године Б№ 716., наставши, да је у њему правилно примењен чл. 22. поменутог закона, и да је жалилац С. Р. по поднетом рачуну измирен у ономе, што му је припадало.

По изјављеној жалби, Државни Савет, одлуком од 22. априла 1905. год. Бр.

1833., поништио је решење Министрово, из ових разлога:

Из акта и целокупне вођене преписке, по овом предмету, види се, да је жалитељ С. Р. био поднео рачун, по коме је тражио накнаду за путни и подвозни трошак приликом одржаних маневара у години 1895. Према овоме, а с обзиром и на околност, што је решењем Државног Савета од 14. августа 1896. године № 895. и 11. октобра 1896. године № 6444. признато жалитељу право на накнаду помених путних и подвозних трошкова, Министар није имао ослонаца у закону, да жалитеља лишава овог признатог права, с позивом на застарелост, којој, у овом случају, нема места¹⁾.

На основу § 326. кривичнога закона може полицијска власт забранити издавање под закуп нездравих станова.

И. С., овдашњи, имао је у Модеровој улици извесне станове и издавао их под закуп.

Како је стручна комисија нашла, да су ови станови нездравни, квартал варошки донео је решење, којим му је, на основу § 326. кривичног закона, забрањено, да их издаје под закуп за становање.

Ово решење одобрила је Управа града Београда, а и Министар Унутрашњих дела.

Противу решења Министра унутрашњих дела, И. С., жалио се Државном Савету, и у жалби навео:

1, да се § 326. кривичног закона не може применити на овај случај;

2, да су његови станови пространи, видни и потпуно здрави и

3, да без одлуке грађевинског одбора полицијска власт није могла огласити његове станове за нездраве, на основу мишљења комисије, која није састављена по прописима грађевинског и санитетског закона.

Државни Савет нашао је да је решење Министрово на закону основано, па је одлуком својом 2. марта 1904. год. № 1335. одбацио жалбу као неумесну.

Жалбе за Државни Савет, противу Министарских решења, подnose се непосредно Државном Савету. (чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету).

Пресудом суда општине с..... од 13. октобра 1904. године № 7913., за дело из чл. 11. закона о општинској мерини, осуђен је на новчану казну и остале трошкове Ј. Л., шеф експозитуре Српске Кредитне Банке у С....

Ову пресуду, по жалби осуђеног, одобрило је начелство окружно својим решењем од 28. октобра 1904. год. Бр. 12637.

¹⁾ Овај је случај од општег интереса по чиновништво с тога, што је њиме Државни Савет расправно питање: да рачуна чиновника за накнаду путних и селидбених трошкова, по чл. 22. закона о дневници, подвозници и селидбини држав. чиновника и служитеља, не застаревају за годину дана, кад је рачун поднесен надлежној власти у наведеном року, па остао неисплаћен више од једне године.

Министар народне привреде по изјављеној жалби, решењем од 12. јануара 1905. год. ТМ 7044., поништио је решење начелства као несаобразно закону, а по томе и пресуду општинског суда.

Противу овог решења Министра народне привреде, суд општине с.... изјавио је, преко начелства окружног, жалбу Државном Савету.

Државни Савет одлуком својом од 26. априла 1905. год. Бр. 2550. одбацио је жалбу, као непрописним путем поднесену, пошто се суд општински обратио са жалбом за Државни Савет преко начелства окружног, противно пропису чл. 49. закона о пословном реду у Државном Савету, по коме се жалбе за Државни Савет подnose Државном Савету.

По тужби за дело иступне природе, полицијска власт дужна је започету истрагу окончати као иступан предмет, а не као административан.

К. М., учитељ из Зајечара, поднео је начелству округа тимочког акт, којим је тражио, да се забрани пролаз преко његовог имања У. Л., трговцу из Зајечара. За доказ, да У. Л. нема права службености на том имању, К. М. поднео је тапију.

По овом захтеву, власт је учинила извиђај на лицу места и узела реч од туженог У. Л., који је изјавио, да има права службености, које је задобио раније, но што је тужиоцу К. М. тапија издата.

На основу овога, начелство округа тимочког, решењем својом од 7. августа 1904. год. Бр. 9624., известило је тужиоца К. М., да се за заштиту свога права обрати надлежном суду, за то што се по овоме порађа чисто спор грађанске природе о праву службености, које може бити конституисано на разне начине, а да не мора бити означено у тапији, те да за расправу тог питања није надлежно начелство, већ суд — по §. 27. грађанског судског поступка.

Противу овог решења, К. М. је се жалио Министру унутрашњих дела, који је решењем од 18. августа 1904. г. ПМ 23082 одобрио решење начелства, као умесно и на закону основано.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 18. марта 1905. године Бр. 1938. поништио је решење Министрово из ових разлога:

Као што се из акта види, начелство округа тимочког по решењу № 5838/903. год. узело је, као предмет иступне природе, преставку жалитељеву: да га тужени У. Л., на самовласан и бесправан начин, спречава у уживању имања, присвајајући себи право за службени пут кроз његово — жалитељево — имање. На овој основи начелство је извршило потребан увиђај на лицу места, па по том туженог У. Л. о потребном саслушало, који је, за доказ права „службености“ преко имања тужиоцевог, поднео квити бившег сопственика садањег његовог имања, а и имања тужиоцевог, да му је право службености, приликом продаје имања, признато.

Према оваком стању ствари, начелство је започету истрагу требало на овој ос-

нови да расправи, па ако би нашло, да у поступку туженога нема кривице, онда, да с обзиром на поднесене доказе, како тужиоца, тако и туженог, и пропис §. 375. а. кривичног закона (измена од 1904. године) донесе своје решење о упућењу слабије стране на парницу, имајући, при оцени овога питања, у виду прописе §§. 214., 331., 334., 340., 341., 342., 343. и 386. грађанског закона.

Пошто начелство није овако поступило, већ отпочето ислеђење окончало решењем, на основу §. 27. грађанског поступка, па то решење одобрио и Министар унутрашњих дела, то је ожалбено решење неправилно.

За расматрање жалби противу решења, донесених на основу чл. 37. закона о водама, Државни Савет није надлежан.

Суд општине рабровачке обратио се начелству округа смедеревског актом Бр. 676., у коме је преставио: да је Г. Г., из Рабровца, за своју воденицу, на реци Кубршници, променио ток воде новим прокопом (јазом), одводећи њиме сву воду на своју воденицу; да тиме лишава грађане те општине јавне употребе воде са те реке, нарочито с тога, што нема воде на појилу, те народ нема где да напоји своју стоку, па је молио начелство, да одреди окружног инжењера, који ће у присуству надзорне власти учинити потребан увиђај.

Према овоме, окружни инжењер у присуству начелника среза јасеничког, учинио је увиђај на лицу места, и о томе поднео свој извештај у овоме:

1. да је Г. Ј. одиста прокопао нов јаз и њиме скренуо правац реке, који је, пре тога, водио ка појилу, и

2. да је вода, протичући новим јазом, засипала старо корито и сужавала га тако, да је у редовним приликама суво, те према томе, да вода и не иде ка појилу. А да би се правац речне матице одржао, какав је био и пре новог прокопа (јаз), потребно је да се нови прокоп затвори, и старо речно корито издуби, и од шибља очисти, и онда ће вода ићи на стари јаз и ка појилу. А да би пак, и у приликама обичне воде, имало воде на појилу, потребно је, да брана на старом јазу има средњи део покретан, те да се вода кроз њега, по потреби може пропуштати.

Узет на одговор за ово, Г. Ј., је изјавио, да његова воденица постоји још од пре 100 година, и да је нови јаз прокопао још у 1892. години, па га од тада до сад нико није узнемиравао због тога; а за то, што нема воде на појилу, није до њега кривица, пошто то долази од превелике суше, јер кад год киша падне, онда има воде и на појилу, а и његова воденица ради.

На основу свега овога, а с обзиром и на чл. 4., 8., 14., 20. и 49. закона о водама, начелство окр. смедеревског, решењем својим од 25. маја 1904. год. ГБр. 326., наредило је Г. Ј., да у року за месец дана затвори нови јаз и воду за своју воденицу спроведе старим јазом, на коме ће

начинити брану, чији ће средњи део бити покретан за пропуштање воде ка појилу.

Ово решење начелства одобрио је Министар унутрашњих дела решењем од 11. августа 1904. год. П№ 22187.

По изјављеној жалби, Државни Савет одлуком својом од 22. фебруара 1905. год. № 913. огласио се за ненадлежног, *пошто су решења Министрова, донесена на основу чл. 37. закона о водама, извршена и не подлеже даљем разматрању.* М. В.

ПОУКЕ И ОБАВЕШТЕЊА

Докле је „Полицијски Гласник“ био приватно издање, обрађивана је у њему рубрика „Поуке и обавештења“, у којој су расправљана разна питања из административне службе и објашњаване поједине законске одредбе.

Од кад је „Полицијски Гласник“ прешао у својину Министарства Унутрашњих Дела, као службени орган његов, горња је рубрика напуштена, јер се налазило, да је незгодно давати *службена* обавештења и за оне конкретне случајеве, који стоје код појединих власти, и о којима тек има да се донесе одлука, пошто би то била нека врста прејудицирања тих случајева, под претпоставком, да би они могли бити предмет жалбе самоме Министарству.

Како, међутим, уредништву стиже знатан број ових питања како од појединих полицијских и општинских службеника, тако и од самих општинских судова, оно је решено, да ову рубрику поново заведе и обрађује, само, наравно, што та обавештења не треба сматрати као службена обавештења Министарства, и узимати их као обвезна, него само као приватно мишљење уредништва.

Понављамо, у намери да се полицијским општинским службеницима, који се баве применом разних закона, објасни сваки заплетенији и нејаснији случај, са којим се они могу срести у својој служби а у границама своје надлежности, уредништво ће давати одговоре на сва она питања, која су нераздвајна од службе полицијских и општинских власти, *само што те одговоре треба сматрати као лично мишљење уредника или кога члана његове редакције, а никако као службено обавештење Министарства.*

Како смо из питања, која стоје пред нама приметили, да многи питају и за такве ствари, које нису у вези са самом службом полицијских и општинских органа, него се задовољава или просто љубопитство или какав рачун ван службе, као н. пр. „како ће се свршити овакав и онакав спор, који се води код суда“, или „како би се расправило на суду то и то питање?“ и т. д. то изјављујемо, да на таква питања не можемо давати одговоре, јер би то ишло на штету ових питања, која потичу из саме службе полицијске и општинске.

Нема спора, да ће бити многобројних питања, која су већ раније расправљена, те би zgodно било да их само упутимо на дотичне бројеве „Полицијског Гласника“ у

којима су та обавештења изашла, али како ми не знамо, колико су у којој општини сачувани бројеви приватнога издања овога листа, ми ћемо одговарати изнова и на ова питања, пошто она не би ни била чинена, да су свима позната.

На питања, пак, која једном објаснимо од сада у листу, нећемо се више враћати. За сада имамо пред собом ова питања.

I

Суд општине рибарске, актом својим од 12. априла ове год., пита:

„Буџетом ове општине за 1904. год. предвиђено је на име хонорара општинском поштару 120 динара.

При прегледу буџета од стране г. Министра Финансија, ова је позиција избрисана.

Али, како је г. Министар Финансија расписом наредио, да се за ове случајеве могу тражити накнадни кредити, одбор општински донео је одлуку, да се горња сума исплати поштару из приреза општинског, који је одељење крушевачко прикупило за раније године, и који није био предвиђен буџетом општинским као приход за 1904 год.

Ту своју одлуку одбор је послао на одобрење г. Министру у своје време, али он је исту одобрио тек у овој години.

Како су, међутим, рачуни за прошлу годину закључени, а у овој години нема покупљенога приреза из ранијих година, то настаје питање: одакле ће се исплатити оних 120 динара, и може ли то бити од редовнога приреза или које друге позиције?“

На ово питање одговарамо:

Ако нема општинске готовине, или ако овогодишњим буџетом општинским није предвиђен вишак прихода, онда се ових 120 динара не могу исплатити, и ако стоји одлука одборска па и одобрење г. Министра Финансије, јер би то било на штету редовних издаатака за ову годину.

Ако се, међутим, у току године покаже уштеда на којој позицији расхода, или покаже какав приход који буџетом није предвиђен, онда се отуда може учинити исплата, пошто се претходно ови извори покажу г. Министру Финансија, и он измени своју ранију одлуку о томе, и нареди исплату из предложених позиција.

II

Суд општине топоничке, актом својим од 7. априла ове год. службено пита:

„Расписом г. Министра Финансија од 10. марта ове године ПрБр. 6615. наређено је, да се све суме примљене у току ове године, књиже прво у отплату текућег пореза, па тек по исплати овога наплаћује дуговани по реду година, за које се дугује.

Многи од оних, који продају штогод од свога имања, а нису платили порез за раније године, користе се овим расписом, па плате порез за прво и друго тромесечје ове године, и онда траже уверење како су за ову годину измирили порез и тако потврђују тапије.

Да би се стало на пут изигравању чл. 100 закона о порезу, моли се уредништву да изводи објаснити шта треба радити?“

На ово питање одговарамо:

У чл. 100. закона о порезу јасно стоји, да онај, који своје имање преноси на другога, мора поднети доказе, да је платио порез како за текућу, до дана преноса, тако и за раније године, и према томе у уверењима, која суд издаје о плаћеном порезу, треба увек назначити и то, за које године није порез плаћен, па ће се тако стати на пут изигравању закона.

III

Један општински писар пита:

„По таксној тарифи под ТПБр. 1. за сваку писмену молбу или протоколарну представку, треба наплатити по 0.50 дин. таксе у маркама.

У истој тарифи бр. 96 до 98 означено је, шта општинске власти имају да наплаћују у корист своје касе у новцу а шта у маркама, али тамо не стоји: треба ли за молбе и представке код општинских власти наплаћивати по 0.50 динара у маркама.

Моли се уредништву за објашњење: треба ли и код општинских судова наплаћивати ову таксу од 0.50 дин. или не, јер се сада код неких наплаћује, а код неких не.“

На ово питање одговарамо:

Као што је јасно речено у чл. 25. правила за извршење закона о таксама, од 3. маја 1897. год. ПрБр. 10442, разне представке, молбе, жалбе и т. слично, упућене општинским властима, не подлеже плаћању таксе у маркама нити у опште општински судови наплаћују другу таксу по закону о таксама сем оне, која је прописана у т. 98. такс. тарифе и оне у тач. д. §. 23. грађ. суд. поступка.

Дакле, оне општине, које наплаћују таксу од 0.50 дин. за молбе и жалбе, било у таксеним маркама било у новцу, врше једну незаконитост.

СЛУЖБЕНЕ ОБЈАВЕ

Т Р А Ж И С Е

Драгољуба сина Ђорђа Карастојановића из Мађера у срезу ражањском, нестало је 26. пр. м-ца. Он је стар 17. год., средњег раста, смеђ, у сукненом сељачком оделу, на погама има опанке, а на глави шајкачу. Препоручује се свима полицијским и општинским властима да потраже Драгољуба и у случају проналаска упуте га начелн. среза ражањског с позивом на Бр. 4614. — АБр. 747.

СКРЕЋЕ СЕ ПАЖЊА

У државној планини „Јухору“, у срезу теминском, на месту званом „Јекин клин“, 14. марта ове године нађен је леш једне жепке, који је се почео у толикој мери да распада, да се од личног описа могло само то утврдити: да је дотична особа имала 20—25 година.

добро развијена и права. Од одећа имала је црне гуњче од сукна, кошуљу од тежињавог платна, сукње просте подеране, на ногама чараше вулено шарене — у стопали првено-црне и беле боје, на ногама опанке од просте говеће коже. Судићи по свима околностима, ова је женска убијена и овде бачена. До данас се среској власти није нико јавио да је тражи. — Скреће се пажња свима полицијским и општинским властима на овај леш, чију идентичност треба утврдити.

Једна кобила, стара 3 год. млаке дорастаје, на челу звездаста и лисаста, брњаста, висине до 140 см. на једној ноzi има потковицу, а остале три нису никако потковане — ластала је 5. тек. м-ца г. Димитрију Шићанском, грађевинару из Београда. Скреће се пажња на ову кобилу, коју у случају проналаска треба сровести Управи гр. Београда, као и оног у чијем се притежању она нађе.

ИЗ ПОЛИЦИЈСКОГ АЛБУМА

Љубомир Радовановић — Ускоковић, „Ускок“, професионални коцкар, ухваћен је 5. овог м-ца у Београду на мало необичан начин.

Знајући да му жандарми и детективи не би дали ни честито да уђе у Београд, Љубомир је прибегла једном новом и, бар до сада, код нас не употребљиваном начину.

Дошав до „Седам Кућа“, Љубомир је телефоном наредио да му из вароши дође један затворен фијакер, надајући се да ће на овај на-

гост београдске полиције за све време његова бављења у Београду.

* * *

Љубомир је родом из Ужица, има 27 година, висок је 1,78 м., обично развијен, у лицу смеђ, очију плаво-зеленкастих, косе затворено-плаве. На лицу, за 1 см. испод леве обрве, има белегу од посекотине у облику праве линије, величине 3 см., а на левом кажипрсту још две белеге, обе од посекотине, од којих је прва величине $1\frac{1}{2}$ см., а друга 2 см.

У години 1893. одговарао је за убиство код првостепеног суда за округ београдски, а год. 1896. осуђен је био на две године робије због опасне крађе. По издржању ове осуде он је се стално одао коцкарском послу, путујући ради овога по целој Србији, с панађура на панађур, као и сви остали наши коцкари. Чим с јесени панађури престану, цео овај скитнички и коцкарски свет распоређује се дуж железничке пруге и поље својих операција преноси на железничке возове. Ове њихове операције последњих година, а нарочито прошле и претпрошле, задавале су озбиљне бриге Железничкој Дирекцији.

Поред панађура и железничких возова, Љубомир и другови му воде ревносно рачуна и о пазарним данима у већим местима по унутрашњости, и то је треће поље њихових операција.

О свему овом, као и о оскудици законске могућности да се спречи по друштво очигледно штетан начин живота наших коцкара, ми ћемо опширније говорити у једном од идућих бро-

гућ повратак у часни живот, то му износимо фотографију и упозоравамо све полицијске и општинске власти да на њега строго мотре.

Он нарочито краде по железницама. Узме карту као путник до извесног места, промува се кроз све вагоне и оцени где шта има, па кад му се укаже прилика гени по коју кесу и скине се на првој штацији. Са тога и кондуктери железнички треба нарочиту пажњу на њега да обрате и чим га примете скидају с воза, док још ни један путник није закукао. А он је лако уочљив; малог раста и сасвим отворено плаве боје лица и косе, због чега је и добио надимак „Швапче“.

Он је ономад ухваћен на слави цркве Св. Саве у Београду.

— Јеси ли што ћарио на вашару, — запита га један полицијски чиновник, када је био ухваћен?

— Ама баш ништа. Не дадоше ми ови ваши потајни ока отворити. Таман ја почињем да меркам у једном крају и пристанем за неким да га опељушим, а од једном приметим да ме Д... прати очима. Мунем се у светину и изгубим у другом крају, али тамо ударим на В... Видех ја већ моје добро јутро, те гледах само како ћу одатле да побегнем. Но у том ме већ шчена А... снажна рука за јаку и одведе у квартал.

— А који те ћаво носи у Београд, зар ти је мало сада вашара по унутрашњости?

— Нисам ја ни мислио нарочито да долазим у Београд, већ је то испало случајно. Ономад ме протераше из Сремске Митровице, те ја онда пођем за вашаре у Крагујевац, Горњи Милановац, Краљево, Алексинац и т. д., али ударим узгред на Београд, а мислио сам до тих места и железницом што да ћарим.

— А право да вам кажем ја верадо и идем по вашарима, јер сад није ништа лакше по бити испребијан, па и кости тамо оставити. Покварили се ови наши сељаци и постао гори и од нас. Тек видите неког како је оставио да му вири кеса из цена или јанчик отворен, по коме тек од времена на време пробарата и звекне парам, само да нас намами, па кад се ко од наших превари и приђе да дигне, он ако га не боцне ножем дочена га и стане тући, светина притрчи па и она стане млатити немилце, те после не ваља ни Богу ни људима. Па и ови ми се наши коцкари не допадају са своје суровости и необразованости. Чак и они по неки пут један на другог налећу. Скупимо се тако негде да се провеселимо, па од једном, било због „дама“, било због коцке или какве друге ситнице, ножеви засијају.

— Са тога ја у последње време радије идем и оперишем по Аустро-Угарској, где је свет питомији. Тако сам ја пропутовао и Пешту и Беч, па сам био чак и у Прагу. Свуд је добро, само мађарске апсанције опасне. Јаданпут допадох затвора у Новом Саду. Апсанција беше неки луди Мађар, кога сам добро запамтио. Туче све по табанима, па после не можеш на ноге да се дигнеш.

— А како пропутујеш толике просторе без исправе?

— Лако је за исправе. За десетину — петнаест круна добићете какав год хоћете пасош, наравно лажан. Тамо има доста бивших чиновника, који се тим послом баве.

— Да ли имаш случајно где један такав пасош, баш баш бих волео да га видим?

чин моћи неопажено ући у Београд и доћи до извесног места, где би за неколико дана био ван сваке опасности.

Идеја је доиста била лена и можда у 9/10 случајева остварљива, али је „Ускоку“ било суђено да буде у оној десетој десетини, па, дакле, и да не ускочи у Београд, већ у — апу.

И ако је фијакер при улазу у варош јурио највећом брзином, ипак је један од управних детектива био у стању да кроз прозор уочи овог сумњивог путника, који се беше намерно завалио у седишту. Довољан је био један знак, па да кочијаш стане. Разуме се, да је детектив одмах ушао у кола, која су за тим продужила истом брзином све до кварта врачарског, где је „високом“ путнику саопштено да ће бити

јева. За сада нам је пак главни циљ да утврдимо: кога је Љубомир пре свога доласка у Београд оштетио, јер се по трошковима које је починио веселећи се код „Седам кућа“ ово са позитивношћу може закључити.

Сва извешћа у овом смислу треба што пре доставити Управи града Београда, у чијем се затвору Љубомир сада налази.

Алекса Марковић звани „Швапче“, коцкар, родом из Крагујевца, стар 24 год. Његова слика до сада није била никако објављивана, из обзира што је био млад и што се рачунало да ће се поправити. Но како он не само што се није поправио, већ постаје све опаснији за друштво, а отворено изјављује да му је немо-

— Немам, а и да имам нисам, ваљда, луд да вам га дам, па после да идем на робију.

— Не бих ја од њега чинио никакву употребу, а и кад бих хтео, ти ту не би могао бити крив, јер га ти ниси начинио.

— Хе, а зар ви мислите да ја не знам да се кажњава и онај који употреби лажну исправу.

— А откуда ти то знаш?

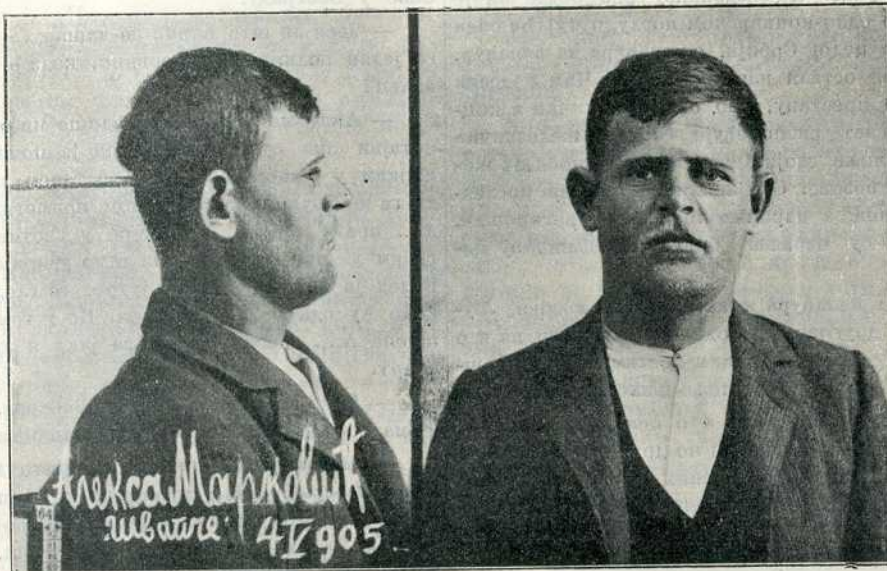
— Откуда и ви. Какав би то коцкар био који не би најпре прочитао кривични закон.

— Мало час помену да су те ономад протерали из Сремске Митровице; зашто су те протерали?

првен, плаве кратке браде, бркова плавих, средњег је раста, добро развијен, има црно сукнено одело. Издају се за дунђерске мајсторе. Никола и Настас носе торбе, секире и потребни алат.

Позивају се све полицијске и општинске власти, да их живо потраже у својим домањима и на случај проналаска стражарно спроведу начелнику среза ресавског с позивом на Бр. 6277.

Душан Марковић, скитачки циганин, стар 18 година, нежењен, неписмен, стаса средњег, приномањаст, очију црних и великих, са великим трепавицама, има мале брчиће, од одела има

— Раније сам био дигао једном сељаку из Митровичке околине 250 форината, па када сам сад тамо био, он ме је опазио и са једним жандармом дотерао у полицију. Ту ме он оптужи за ову крађу, али ја упорно одрицах, тврдећи да се он вара и да сам ја свињарски трговац из Шанца, о чему сам и пасош имао, те ме на послетку само доведоше до Саве и пребацише амо на нашу страну.

«Швапче» се сада налази у затвору Управе гр. Београда, којој треба јавити ако је где какво крив. дело учинио.

ПОТЕРЕ

Никола и син му **Светислав Н.**, и **Настас Н.**, дунђерски радници из Дугог Поља у срезу бањском, извршили су ноћу између 10. и 11. т. м-ца крађу Петру Буровићу, мајстору дунђерском, из Жидиља, и однели му: један јанџик кожни са 200 дин. у сребру, 10 дин. у никлу, један сребрни сат са три поклопца и жутим ланцем на форму змије, на коме има златна бугарска пара у вредности 12 дин., један дијамант за сечење стакла, један цени метар, једно јеге и један бележник.

Никола има 40 година, средњег је раста, развијен, приномањаст, црне кратке проседе браде, црних бркова, говори врло брзо; одело: црни дугачки гуњ, црне чакшире, на ногама пресни опанци, на глави црна јагњећа шубара. Светислав има 15 година, средњег је раста, носав, очију великих, буљав; одело: црно гуњче, црне половне чакшире, на глави црна шубара, на ногама пресни опанци. Настас има 30 година,

на себи уске чакшире и антерију од шајка, а преко ове јелек од црне чоје, на ногама чарапе и штављене опанке са каишима, а на глави војничку шајкачу — стављен је под противни суд и у притвор решењем првостепеног суда алексиначког од 6. априла тек. год. Бр. 6169. због крађе стоке. Пошто се оптужени Душан налази у бегству, то се препоручује свима полицијским и општинским властима да га живо потраже и нађеног спроведу алексиначком првостепеном суду с позивом на Бр. 6169.

Алекса Даниловић, из Четережа побегао је 9. о. м-ца испред спроводника у Жагубици, где је био у притвору и одговарао за крађу кола. Алекса је стар 45 год., лица црвеног, очију плавих, бркова проседих, косе смеђе, у чакширама, гуњу, великој јагњећој шубари и опанцима. Он је и раније осуђиван за крађу стоке. — Позивају се све полицијске и општ. власти да Алексу најживље потраже и нађеног спроведу начел. ср. хомољског, с позивом на Бр. 6814. — УБр. 10422.

Милан Јаковљевић, осуђеник пожаревачког казненог завода, побегао је 11. о. м-ца. Он је родом из Крчула у окр. подричком, стар 26 год., стаса средњег, приномањаст, малих увијених црних бркова, носи мали бакенбарт и косу зачешљану на више. На себи је однео црни капут од сукна са два реда црних дугмета, војничке плаве чакшире и сламни бео пешир, на ногама цинеле — Наређује се свима полицијским и општинским властима најживље трагање за Миланом и у случају проналаска нека се спроведе пожаревачком казненом заводу с позивом на Бр. 1302. — УБр. 1642.

Едуард Ј. Смит, бив. колектор такса у Сан-Франциску, проневерио је 60—80.000 долара државног новца и побегао. Дефраудант има 45

год., средњег је стаса, приномањаст, косе кестењаве и проседе, браде и бркова црних или обрнјаних. На молбу полиције сигурности из Сан-Франциска износимо слике Едуардове: једну са,

E. Smith

а другу без браде и бркова, и препоручујемо свима нашим властима да на његову појаву обрате пажњу. Награда од 1000 долара објављена је ономе који би га ухватио или власти проказао. АБр. 836.

Михаила Димитријевића, машинисту из Лесковца, тражи начел. ср. лесковачког због кривце из §. 229. казн. зак. — Препоручује се свима полицијским и општинским властима да Михаила најживље потраже и пронађеног спроведу истом начелнику с позивом на Бр. 6990. — УБр. 16454.